AZTAG
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur-Propriétaire
HAIG BALIAN

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ
ՍՈՒՐԻԱ տար. 425, վեցամսեայ 225 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄ. տրկ. 6, վեցամսեայ 4 տոլար
Տնօրէն-Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ

ԱԶԴԱԿ

ԵՐԿՕՐԵԱՅ ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ازتـــاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية عامة

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 24 1931
ԶԵՌՔԷ ՀԱՏԸ 3,50 Ս. Դ.

Ե. ՏԱՐԻ | Ամեն առաքում պէտք է ընել թերթիս տնօրէնին հասցէին | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Չհրատարակուած ձեռագիրները ետ չեն վերադարձուիր | Թիւ 92 (537)

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ՏԷՐՍԻՄԻ ԱՇԻՐԷԹՆԵՐԸ ԱՊՍՏԱՄԲ

ՉՄՇԿԱԾԱԳՑԻՆԵՐԸ ՄԻՇՏ ԿԸ ԳԱՆԳԱՏԻՆ

Ներք. Գործավարը Տէրսիմի շրջանները կ'այցելէ

Էնկիւրիի հեռագրական գործակալութիւնը Էլ Ազիզէն հետեւեալ հեռագիրը ղրկած է թիւրք թերթերուն.

ԷԼ ԱԶԻԶ. — Ներքին գործավար Շիւքրի Գայա պէյ, այսօր, Էլազիզի հիւսիսային գաւառները քննութեան սկսաւ եւ առաջին անգամ այցելեց Չմշկածագ։ Գործավարին կ'ընկերանան Իպրահիմ Թալի պէյ, ոստիկ. զօրաց ընդհ. հրամանատար Քեազըմ փաշա, եօթներորդ զօրաբանակի հրամանատար Ֆէնսի փաշա, զօրագունդի հրամանատար Օսման փաշա, Սղերդի երեսփոխան Մահմուտ եւ Էլազիզի կուսակալ Նիզամէտտին պէյ։ Չմշկածագի եւ Տէրսիմի մերձակայ բոլոր գիւղերը կը տուայտին, որովհետեւ Տէրսիմցիք կը յարձակին անոնց վրայ։ Տէրսիմցին խոշոր փորձանք մը դարձած է այդ վայրերուն համար։ Հանրապետ. վարչաձեւը Տէրսիմը գտած էր իբր աւազակներու բոյն։ Այլեւս ժամանակը հասած է միջոցներ ձեռք առնելու որ այդ վայրերը կատարելապէս հնազանդին հանրապետ. վարչութեան եւ ցարդ ձեռք առնուած բարոյական միջոցները կատարեալ են։

Շիւքրի Գայա պէյ լսեց Չմշկածագցիներու բոլոր գանգատները, որոնք կը դառնան Տէրսիմցիներու չարաշահութեանց շուրջ։ Մասնաւորապէս ուշադրութեան արժանի է այն պարագան, թէ այս մասին գանգատաւորները եւ Տէրսիմցիներ են, որոնք այդ յիշուղակներէն բաժնուելով եկած հաստատուած են Էլազիզի մէջ եւ հողի ու կալուածի տէր եղած։ Ասոնք կը ջանան կարելի եղածին չափ լաւ հայրենակիցներ դառնալ եւ շնորհակալութիւն ու երախտագիտութիւն յայտնել կառավարութեան, բոլոր այն միջոցներուն համար որոնք ձեռք առնուած են զիրենք պաշտպանելու, անխիղճ ու վայրագ հարստահարիչներու դէմ։ Ասոնց կցկտուր այլ սրտաբուխ արտայայտութիւններէն յայտնի կ'ըլլայ, թէ իրենք եւս մէյմէկ հրոսակ պիտի դառնային, եթէ հանր. վարչաձեւը չզար զիրենք փրկելու այդ անտանելի կեանքէն եւ ճակտի քրտինքով ապրելու երջանկութիւնը չշնորհեր իրենց։

Սակայն հինէն ի վեր խաշնարածութեամբ զբաղող Տէրսիմցիները, դիւրութեամբ չէ որ կը վարժուին հողային աշխատանքներու։ Ամէն պարագայի տակ, գործավարին այս այցելութիւնը, մեծ տպաւորութիւն մը գործած է անոնց վրայ եւ բոլորն ալ փափաքող են որ աւելի սերտօրէն հանրապետ. վարչաձեւին կապուած ըլլան։ Նախկին երեսփ. Տիապալըգ, որ լաւ ըլլալով Շիւքրի Գայա պէյի այցելութիւնը, փութացած էր զայն դիմաւորել, ըսաւ անոր թէ այլեւս անօգուտ է աշիրէթական դրութեամբ կառավարուիլ, այլ պէտք է ուղղակի ենթարկուիլ կառավարութեան եւ վայելել անոր բարիքները։ Վաղը եւ միւս օր յաջորդաբար գործավարը պիտի այցելէ Բօղազ եւ Մազկերտ։

ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ՀԱՐՑԱՐԱՆ ՄԸ

ԵՒ ԾԻԾԱՂԵԼԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

«Սօն Փօսթա» թիւրք թերթը, Պ. Շահվէրտեանի Պոլսոյ ճամբով Ցունաստան ուղեւորութեան առթիւ, գրելէ վերջ թէ՝ ան չէ յաջողած թիւրքիայէն հայաստան հայ գաղթականներ փոխադրել, կը հրատարակէ հարցարան մը։

Իր վերջին թիւին մէջ «Սօն Փօսթա» կը հրատարակէ կարգ մը պատասխաններ իր հարցումներուն։ Ալի պէյ անուն անձ մը, կը գրէ թիւրք թերթը, կ'ըսէ. «Հայաստանի առեւտրական ներկայացուցիչ Շահվէրտեան Պոլիս եկաւ եւ 30էն 300 րուպլի բարձր օրականով հայեր տանիլ ուզեց, բայց անոնք չընդունեցին։ Ասիկա մեր մէջ ապրող հայերուն թիւրք վարչութենէն եւ թիւրքիայէն գոհունակութիւնը յայտնելու տեսակէտով շատ կարեւոր է։

«Մեր գլխուն վրայ մերթ ընդ մերթ ահռափորձեր կազմակերպող դաշնակները, պէտք է խղճին ասկէ»։

Ցակոբ էֆէնտի անուն անձ մըն ալ ըսած է.

«Իմ այսօրուան օրհասականութիւնս, նախորդութենէս շատ աղէկ է։ Հանգիստ կեանքով թէ իմ եւ թէ զաւակացս ապրուստը կ'ապահովեմ։ Մեր կառավարական օրէնքները մեզի թիւրք կ'ընդունին։ ասիկա պատիւ կը համարենք մեզի։ Մեր օրէնքները առանց ցեղի եւ կրօնքի զանազանութեան, մեզի ալ իր թեւերուն տակը առած է։ մենք մեր այս վիճակէն շատ գոհ ենք. եթէ միլիոններ ալ տան այս դրախտէն ուրիշ երկրէն չենք հեռանար»։

Եքբէմ պէյ անուն անձ մը պատասխանած է հարցումին.

«Ամբողջ պալքաններու մէջ փոքրամասնութեանց խնդիրները չեն լուծուած։ Փոքրամասնութիւնները իրենց գտնուած երկիրներու կառավարութիւններէն միշտ գժգոհ են։ Նոյն իսկ վերջին անգամ գումարուած պալքանեան խորհրդաժողովին մէջ այս խնդիրը, վիճաբանութեան նիւթ դարձաւ։ Վերջին անգամ

ՍՈՒՐԻԿՆ. ՌԵԺԻՄԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՅԵՂԱՇՐՋՈՒՄԸ

Առժամեայ կառավարութեան վերջ տրուած

Պ. Բօնսօն անձամբ կ'ստանձնէ իշխանութիւնը

ԵՒ ԻՆՔԸ ՊԻՏԻ ՀՍԿԷ ՑԱՌԱՋԻԿԱՅ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՎՐԱՅ

Ոչ ոք կ'սպասէր սասնիկ յանկարծական փոփոխութիւն մը, որովհետեւ Բարձր Գոմիսէրի եւ Ֆրանսական Արտաքին Գործոց նախարարութեան միջեւ քանի մը ամսուայ խորհրդակցութեանց հետեւանօք տրուած այս որոշումը շատ գաղտնի պահուած էր եւ թերեւս միայն Բարձր Գոմիսէրի քանի մը բարձրաստիճան աշխատակիցները տեղեկութիւն ունեցած ըլլան անկէ։

Բարձր Գոմիսէրը Պէյրութէն մեկնած է Ուր. օր ժամը երկուքին եւ Դամասկոս գացեր է ուղղակի առանց լուր մը տալու ոեւէ մէկուն՝ «այնպէս որ մինչդեռ Ն. Վսեմութիւնը արդէն ժամանած էր Դամասկոս, Շէյխ Թաճէտտին կը գտնուէր տակաւին Պէյրութ Օթէլ Ռուայալի մէջ եւ ուրբաթ օր առաւօտ միայն մեկնած Պէյրութէն եւ Դամասկոս հասած ժամը հինգին եւ հոն ժամը իննին ընդունուած Պ. Բօնսօի կողմէն։ Տեսակցութիւնը տեւած է մինչեւ ժամը 10,45, որմէ յետոյ Պ. Բօնսօ կառավարական պաշտօնատունը գացած է ընկերակցութեամբ Շէյխ Թաճէտտինի եւ հոն մամլոյ ներկայացուցիչներուն հաղորդած է այն երեք որոշումնագիրները որոնց բովանդակութիւնը հակիրճ կերպով կը հրատարակենք ստորեւ։ Սոյն որոշումնագրերու կցուած էր Շէյխ Թաճէտտինի ուղղեալ պաշտօնագիր մը, որով Պ. Բօնսօ կը յայտնէ թէ այն ժամուն ուր Սուրիոյ համար կը բացուի 14 Մայիս 1930 թուականին հրատարակուած Հիմնական Օրէնքի գործադրութեան զրուելու ժամանակաշրջանը, հարկ տեսնուած է որ Հօգատար Պետութեան ներկայացուցիչը աւելի ուղղակի կերպով ստանձնէ Հոգատարութեանն բղխող պատասխանատուութիւնը։

Պ. Բօնսօ շարունակելով կըսէ թէ այսպիսով վերջ գտած կը համարուի ներկայ առժամանակեայ ռէժիմին եւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ Շէյխ Թաճէտտինին անոր մատուցած աջակցութեան համար։

⁂

Վերեւ յիշուած որոշմնագրերու հակիրճ բովանդակութիւնը.

Համար 1 եւ 19 Նոյեմբեր 1931 թուակիր որոշմնագիրը կը նախատեսէ յատուկ խորհուրդի մը կազմութիւնը որը պիտի աջակցի Բարձր Գոմիսէրին՝ Սուրիոյ Հիմնական Օրէնքը գործադրութեան դնելու համար։ Սոյն ժողովին պիտի անդամակցին օրէնքի զօրութեամբ եւ նշանակովի կերպով այն անձնաւորութիւնները որ պետական բարձրագոյն պաշտօններ վարած են, այսինքն՝ Շէյխ Թաճէտտին եւ Սուրիական կառավարութեան պետերը։ Ասոնցմէ զատ, սոյն խորհուրդին իբրեւ անդամ պիտի նշանակուին նաեւ պետական խորհուրդի նախագահը, Վճռաբեկ Ատեանի նախագահը, Դամասկոսի Համալսարանին Տեսուչը, Ալէքսանտրէթի Սանճագին Վարչական խորհուրդի նախագահը, Հալէպի եւ Դամասկոսի Առեւտրական Սենեակներու նախագահները։

Սոյն խորհուրդին պիտի կրնան մասնակցիլ նաեւ ներկայութիւնին Բարձր Գոմիսէրի կողմէ նպատակայարմար նկատուած անձնաւորութիւնները։

Խորհուրդը պիտի գումարուի Դամասկոսի մէջ Բարձր Գոմիսէրի հրաւէրի վրայ։

Համար 2 եւ 19 Նոյեմբեր 1931 թուակիր որոշմնագիրը կը տրամադրէ թէ մինչեւ որ Սուրիական Սահմանադրութիւնը գործադրուի եւ կանոնաւոր կառավարութիւն մը կազմուի, պետական սպասարկութիւնները պիտի ապահովուին Դատական, Ելեւմտական, Կրթական, Հանրօգուտ Շինութեանց նախարարներու եւ ընդհանուր Քարտուղարութեան մը կողմէ, այս վերջինը պիտի վարէ առժամանակեայ կերպով Ներքին Գործոց նախարարութեան եւ վարչապետութեան իրաւասութեան տակ գտնուող պաշտօնարկութեանց ընթացիկ գործերը։

Համար 3 եւ 19 Նոյեմ. 1931 թուակիր որոշմնագրին տրամադրութեանց համաձայն, ընտրական գործողութեանց նկատմամբ Բարձր Գոմիսէրը պիտի ունենայ պետութեան նախագահին յատուկ բոլոր իրաւասութիւնները։

Վերոգրեալ երեք որոշմնագրերու ալ յարակցուած են պաշտօնագիրներ որոնք կը ճշդեն անոնց գործադրութեան եղանակները,

⁂

Սուրիոյ առժամեայ նոր ռէժիմի վերաբերեալ եւ Բարձր Գոմիսէրի կողմէ ստորագրուած վերոյիշեալ որոշմնագիրները հոս Պէյրութի մէջ հաղորդուեցան ուրբաթ օր կէսօրին Մամլոյ ներկայացուցիչներու Բարձր Գոմիսէրութեան Մամլոյ Դիւանի պետ. Պ. հրամանատար տը Մօրրային կողմէ եւ հրատարակուեցաւ բոլոր տեղական մամուլին մէջ։

Դալով այս նոր կարգադրութեանց հանրային կարծիքին վրայ թողուցած տպաւորութեան, միտքերը տակաւին վարանոտ վիճակի մէջ են եւ արտայայտուած կարծիքները վերապահ։ Ենթադրողներ կան թէ օրին մէկը Լիբանանեան պետական ռէժիմն ալ կրնայ չակնկալուած փոփոխութիւն մը կրել։

Շահվէրտեան Պոլիս գալով հայերը Երեւան հրաւիրելը՝ թիւրք հանրապետութիւնը հայերը որքան գոհ թողած ըլլալուն փայլուն մէկ ապացոյցն է։ Թող խղճին ասկէ սորվին, դաւաճան դաշնակները»։

Անտոն էֆէնտի անուն անձ մըն ալ ըսած է. «Հեղնելու համար չեմ ըսեր։ մենք ձեր վարչութենէն գոհ ենք. մենք այս երկրի հացովը սնանք եւ կը սնանինք։ Նմէ պէտք ըլլայ այս հայրենիքին համար մեր արիւնը կը թափենք, բայց ասկէ չենք երթար»։

Այս բոլորը ցոյց կուտան այն ծանր մղձաւանջը որ ունին գրեթէ բոլոր թիւրք թերթերը եւ գիշեր ցերեկ կը տանջուին թիւրք ուղեղները այդ պարհուրելի տպաւորութենէն, որ կը մնայ իրենց «արդար» վարչաձեւին, ինչ հոյակապ փաստեր կը մերժին։

ՍՈՎԻԷԹՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՄԻՋԱՄՏԵՆ ՃԱՊՈՆԻ ԴԷՄ

ԸՆԿԵՐ ԳԱՐԱԽԱՆԻ ԴԱՒԵՐԸ

Պէյրութ հրատարակուող «L'Orient» ֆրանսատառ թերթը այս վերնագիրներով 17 Նոյեմբեր 1931ի թիւին մէկ կը հրատարակէ իր Փարիզեան խմբագրութեան կարեւոր մէկ թղթակցութիւնը, զոր ամբողջութեամբ կ'արտատպենք թարգմանաբար։

Փարիզ 6 Նոյեմբեր

Ներկայ տողերուն «L'Orient» թերթի մէջ լոյս տեսած ժամուն, թերեւս պատերազմը կատարուած իրողութիւն մը պիտի ըլլայ ոչ միայն Ճապոնի եւ Չինաստանի միջեւ այլ նաեւ Թօքիոյի եւ Մոսկուայի միջեւ։

Իրապէս, այսօր մենք բացարձակապէս ստոյգ աղբիւրէ մը գիտենք թէ Սովիէթական կառավարութիւնը չինացի զօրավար Մա Ջան Շանի մատակարարեր է ռազմանիւթ եւ ռմբաձիգներ պաշար, թէ երբեմն կարմիր բանակին զուպայներու կողմէ ղեկավարուած կամ համայնավարական զինուորական վարժարաններէն կամ կազմակերպութիւններէն ելած չինական զօրամասեր հաստատուած են ռուսական սահմաններէն անդին։ Մենք գիտենք նաեւ թէ ամբողջ Մանչուրիոյ այս խնդրոյն մէջ, ճապոնական կառավարութեան եւ հանրային ապահովութեան դէմ բոլոր այդ դրդումներուն մէջ, ընկեր Գարախանը որուն իսկական անունն է Գարախանեան եւ որ ծագումով հայ է — խաղացած է դեր մը կասկածելի առնուազն։

⁂

Ընկեր Գարախան այն խորհրդաւոր անձնաւորութիւնն է որուն Ասիոյ՝ այսինքն Արեւելքի, Տայր. Արեւելքի եւ կեդրոնական երկիրներու մէջ վարած փրոփականտի պայքարները եւ աշխատութիւնները յաճախակի կերպով մատնանշած ենք այս սիւնակներուն մէջ։ Տեսակ մը երկրորդ Արտաքին Գործոց Նախարար Մոսկուա, զանազան առեններ բուն նախարարին տեղը պաշտօնավարող Գարախան կամ Գարախանեան յաջորդաբար եւ երբեմն ալ միեւնոյն ժամանակ գործեց Պարսկաստան, Աֆղանիստան, Թուրքիստան, Մոնկոլիա, Հնդկաստան, Չինաստան, Հնդկաչին, Մանչուրիա։ Թուրքիոյ մէջ իր դիւանագիտական գործունէութիւնը եղած է եւ կը մնայ նշանաւոր։ Արաբական երկիրներն ալ գրաւած են իր բոլոր ուշադրութիւնը։

Վերջապէս, Գարախանը աշխարհի կողմէ նկատուած է իբրեւ ասիական խնդիրներու մասնագէտը, եւ Լոնտոնը չանգիտանար թէ այս պարոնին կառավարած աշխատանոցէն է որ գացած են Եգիպտոսի, Հնդկաստանի, Պէրմանիոյ մէջ յեղափոխութիւնը քարոզելու պաշտօն ունեցող գործիչներու տրուած հրահանգները։

Կանոնին որը կը յայտնէ թէ կը մերժէ պոլշեւիկեան վարդապետութիւնը ստացած է Գարախանի օժանդակութիւնը եւ այսպէս Գարախան մասնակցութիւն ունեցած է — եւ կարեւոր մասնակցութիւն — Բրիտանական արտադրութեանց դէմ Հնդկաստան ծաւալող պոյքոթաժի գործին մէջ։

Ահա մարդը որ Մանչուրիոյ մէջ գործած է եւ կը գործէ դեռ ի հաշիւ Սովիէթներու։

Թօքիօն պիտի համբերէ՞ երկար ժամանակ համայնավարական գործօն գաւիքներու եւ Չինաստանի հակաճապոնական շարժումներուն մէջ ռուսական ուժերու իրական մասնակցութեան։ Կը կասկածինք։

⁂

Բայց, իրականօրէն, պատերազմ մը գոյութիւն չունի՞ արդէն։ Ճապոնական երկու պատճառներ Նօնիի գետին եղերքները հանդիպում չունեցա՞ն հինգ հազար չինացի զինուորներէ բաղկացած զօրամասի մը հետ որոնք անկարգ կերպով կերպով ետ քաշուեցան դէպի Ցիցիքար։ Ազգերու Դաշնակցութեան իրաւագէտները ասիկա պիտի անուանեն «միջադէպ», «հսկողութեան գործողութիւն», յարմար պիտի ըլլար թերեւս եւ այժմէն իսկ գրել «պատերազմ» բառը։

Անշուշտ, վէճը «պաշտօնապէս» իր մէջ չպարփակեր սովիէթական Ռուսիան. սակայն, ինչպէս որ վերը յայտնեցինք, վէճին պատճառ գոյութիւն ունի։ Նոր կայծ մը Մոսկուայի մէջ նոր գրգիռ վարմունքը բաւական են թշնամութեանց դաշտը ընդարձակելու համար։

Դիտել պիտի տրուի թէ համայնավարական կառավարութեան դէր չպիտի գայ բացայայտ գործեր. նոյն իսկ պիտի ընդծուի թէ անոր ղեկավարները հրապարակային կերպով արտայայտած են իրենց բոլոր գրացիներուն նկատմամբ իրենց հաշտարար կամեցողութիւնը. բայց, այս ունայնախօսութիւնը շատ տարբեր չէ 1914—1918ի պատերազմի նախօրեակին Աւստրօ-Գերմանական քաղաքային եւ զինուորական պայմանագրերին ունայնախօսութենէն։

Այսպիսի գործերու մէջ, շարժումները աւելի կարեւորութիւն ունին քան թէ խօսքերը։ Արդ, շարժումները կը բաղկանան Ճապոնիոյ կողմէ մէթոտիկ կերպով արձանագրուած «հակականոն ընթացքներէ» որոնք վերջին վայրկեանին տակաւ պիտի քշուին Չինաստանի եւ Ռուսիոյ դէմ։ Եւ երբ որ մենք կը կրկնենք թէ այդ վայրկեանը չկրնար շատ հեռաւոր ըլլալ, մեզ կ'երեւի թէ չենք սխալիր։

⁂

Կարեւոր մասնաւորութիւնը, եւ միայն այդ, կարող պիտի ըլլար խորհելու դրդել սովիէթական վարիչները, այն թէ Թօքիոյ դէմ բացուած եւ իրական պատերազմ մը անխուսափելի կերպով պիտի նշանակէր ռէժիմի եւ իր ներկայացուցիչներու անյայտացումը։

Ռուսական համայնավարական զօրախումբերը որքան ալ բազմաթիւ եւ կազմակերպեալ լինին — մինչդեռ պէտք չէ չափազանցել նոյն իսկ այս կազմակերպութեան արժէքը — կարող չպիտի ըլլային դիմանալ ճապոնական բանակին առջեւ որը նոյնպէս շատ բազմաթիւ եւ չափազանց կարգապահ է եւ կը գտնուի իր պաշարներուն ամբարներուն եւ իր զինակազմական կեդրոններուն մօտ (տեխ.)։ Ռեալ, կարծուածին չափ անխորտակելի միութիւն չկայ «զինուորականացեալ» ռուսական մասսաներու մէջ. զրոյց կայ թէ ճարտիզի կուլակից նախկին սպայները իրենց անկախութիւնը ձեռք պիտի առնեն իրենց եռեւէն քաշելով զինուորական խումբեր զորս կարելի պիտի չըլլար ետ բերել իրենց պաշտօնին գլուխ։ Հապա ռազմանիւթե՞րը. Հապա զինուորական պաշարեղէնները։ Զմոռնանք թէ հնգամեայ յատակագիծը սնանկացած գրեթէ, թէ 1932 տարուոյ սեմը դեռ չկոխած՝ արժույթի պահեստները գոյութիւն չունին գրեթէ։ Ուրեմն, պատերազմ մը պիտի լինէր վտանգալից առսկալի պատահար մը եւ ըստ իր սովորութեան Մոսկուան այս միակ պատճառի հետեւանօք պիտի զոհանար թերեւս Պուլիսի եւ կատարուած յարձակումներով։

Բայց, Թօքիօն ալ ալ շատ կրնար նկատել, եւ ասիկա ալ ոչ այդքան անխրատագիտօրէն։

XX

Խ. ՌՈՒՍԻՈՅ ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Խ. Ռուսիոյ ելեւմտական կացութիւնը չափազանց լուրջ տագնապներու ենթարկուած է ներկայիս։ Առանց մանելու մանրամասնութեանց իր ներքին ընկերային եւ քաղաքական կեանքին, երբ փաստ կը վերցնենք Խ. Ռուսիոյ ունեցած այսօրեայ դրամական պարտքերը արտաքին աշխարհի եւ անոնց վճարումի ձեւերը որոշուած պայմանաժամերուն,

Խ. Ռուսիոյ մէջ, դրամական դրութիւն գրեթէ գոյութիւն չունի մեր հասկցած եղանակով։ Հոն դրամը՝ կառավարութեան օրէնքն է, իսկ երաշխաւորը ստրուկ ժողովուրդը։ Ուրեմն երբ վարչաձեւը փոխուի Ռուսիոյ մէջ, ռուսական րուպլին պէտք է հաւասարի տպագրուած թուղթի արժէքին, եւ քիչ մըն ալ վար։ Պարզ օրինակ մը. Զոյգ մը կօշիկ զօոփէրաթիվի մէջ կ'արժէ 15 րուպլի, իսկ շուկայի մէջ 300 րուպլի։ Կը տեսնենք որ շուկային զոյգ մը կօշիկ գնելու համար ոեւէ մէկ անձ պէտք է առնուազն իր երկու ամսական չափ վճարէ։ Այս կացութեան մէջ անկարելի է դրամը փոխանակութեան միջոց համարել եւ ոչ ալ ապրանքի արժէքը գնահատել։ [illegible] քան մը կայ որ երբ դուրսէն ապրանք կը մտնայ Խ. Ռուսիա, փոխարժէքը տօլար կամ ոսկի մայր պէտք է վճարեն։

Խ. Ռուսիոյ րուպլին՝ Մոսկուայի Կօօպաճերի մէջ 13 ֆրանք նշանակուած էր պաշտօնապէս, մինչդեռ այսօր Փարիզի, Պերլինի մէջ 1 ֆրանքով կարելի է մինչեւ 15 րուպլի գնել։ Ասկէ դեռ երեք տարի առաջ մէկ րուպլին կ'արժէր 4-5 ֆրանք։ Րուպլիի անկումը կապ ունի երկրի տնտեսական քայքայումին հետ, որու մասին չենք ուզեր հոս առանձինն խօսիլ։ Անկումի պատճառներէն մէկը կարելի է նկատել Եւրոպայէն գնուած գործիքները եւ ճարտարարուեստական գործարաններու համար պէտք եղած նիւթերը, ապրանքները որոնց երկու տարիէ իվեր մօտ 200 կարեւոր գործարաններու, երկաթի հանքային վայրերու եւ քարիւղի կեդրոններու մէջ հաւաքուած անգործածելի վիճակի մէջ կը մնան եւ որոնց արժէքը կը գնահատուի աւելի քան 20 միլիոն րուպլի։

Հնգամեակի դրութիւնը իր երրորդ տարին չաւտով լրացնելու վրայ է։ Արտածուած ապրանքներով կարելի պիտի ըլլար նախ Եւրոպական շուկաներու վրայ ազդել կոտրելով գիները, յետոյ ծախուած ապրանքներու փոխարժէքներով պիտի վճարուէին եղած փոխառութիւններու մասնավճարները։ Գերմանիայէն եւ Ամերիկայէն մեծ գումարներու արժէքով թէ գործիքներ եւ թէ՛ ալ ճարտարարուեստի յատուկ նիւթեղէն գնուած է եւ ինչ որ ցարդ կարելի եղած է վճարել, Խ. Ռուսիան վճարած է։ Այսօր մօտեցած են վճարումի ուրիշ թուականները։ Մոսկուան շատ նեղ դրութեան մատնուած է այդ պարտքերը վճարելու համար, որոնց գումարը 14,000 միլիոն ֆրանքի կը հասնի։ Մի միայն Գերմանիոյ պէտք

է վճարէ այս տարուայ վերջացող եռամսեակին 500 միլիոն ֆրանք, 687 միլիոն 1932ի առաջին եռամսեակին, 975 միլիոն երկրորդ եռամսեակին, 1025 միլիոն, երրորդին և 2062 միլիոն ֆրանք վերջին եռամսեակին։ Գումարը՝ 5,249 միլիոն ֆրանք վճարելի, մօտաւորապէս 13 ամսուայ ընթացքին և մօտ 9,000 միլիոն ֆրանք ալ Ամերիկային վճարելի։ Մեր դրամով՝ ընդհ. գումար մօտ 700 միլիոն սուբ. ոսկի։

Ի՞նչ կրնայ պատահիլ եթէ երբեք Ռուսիան հաշւէ ինքզինքը անկարող վճարելու։ Գումարներու այն մասը որ ապահովուած է Գերման և Ամերիկեան պետական դրամատուններու կողմէ, կը գանձուին, իսկ մնացորդ կարևոր տարբերութիւնը կը մնայ տակաւին գանձելի։ Այս ձևով դրամատուները կը կորսնցնեն իրենց շահելիք տոկոսները և դրամագլուխն ալ կը մնայ դատապարտուած վիճակի մէջ։

Խ. Ռուսիոյ վարիչները այնպէս հաշուած էին որ ծախուած ապրանքներով շատ դիւրութեամբ հնարաւոր պիտի ըլլար վճարել իրենց պարտքերը, բայց հնգամեակի սկսելէն հազիւ երկու տարի անցած ապրանքներու գինները մէկէն իջան և ռուսական ցորենը, ալիւրը, երկաթը, փայտը վնասով ծախուեցան Եւրոպական հրապարակներու վրայ և առաջ եկաւ չնախատեսուած պարագը։ Եւ քանի վճարումի թուականները կը մօտենան, տագնապը կը զարգանայ։ Նոր փոխառութիւն մը ընել ծրագիրը Գերմանիոյ, Անգլիոյ, Նորվէկիոյ և Աւստրիոյ մէջ անյաջող ապարդիւն։ Ֆրանսայէն ալ դրամ ուզեցին և մերժուեցան։ Վերջապէս ճարահատ Նիւ Եորք պատուիրակութիւն մը ղրկեցին 150 միլիոն տոլարի փոխառութեան համար, հոն ևս հանդիպեցան բացարձակ մերժումի։

Կը տեսնենք որ ելեւմտական կացութիւնը Խ. Ռուսիոյ մէջ աւելի քան մտահոգիչ է։ Բայց բռնապետութիւնը կանգ չառներ հոս։ Իր ուշադրութիւնը կարծուած է դարձնել դարձեալ գրկուած ժողովուրդի անտեսութեան վրայ, քիչ մը աւելի գրկելով իր հացէն առաւել ցորեն կամ ալիւր արտածելու դէպի Եւրոպա։ Բայց յառաջիկայ տարուան համար զգալի նուազում կը նախատեսեն ցորենի հունձքի մէջ և այս պատճառաւ ալ Խ. Ռուսիոյ պարէնաւորման Գոմիսարը՝ Միքոեան և վաճառականութեան Գոմիսար Ռօզէնհօլց՝ բուռն կերպով հակառակեր են առաւել ցորենի արտածման դէմ, այն համոզումով թէ այդ որոշումի գործադրութիւնը կարող է անհաւասարօրէն յառաջացնել Ռուսիոյ մէջ։ Բայց մասնավճարներու թուականները կը մօտենան և տոլար կամ ոսկեմարք պէտք է գտնել։

Խիստ հրահանգներ ղրկուած են արտասահմանի սովիէթական ներկայացուցիչներու որոնք պարտաւոր են որոշեալ թուականին նշանակուած գումարները հայթայթել։ Մոսկուան բողոքներով պատասխաններ ստացած է նկատի ունենալով տիրող տագնապը և իրենց հրահանգին անգործադրելի ըլլալը։ Այս անգամ Մոսկուան քիչ մը բարեփոխելով հրահանգած է եթէ նշանակուած գումարները չեն կրնար պատրաստել ամբողջութեամբ, պարտիլ գրեխեներով լրացնել։ Հրահանգուած է նոյնպէս խիստ զգուշ կերպով բանակցութիւններ վարել Եւրոպայի պահանջատէրներուն հետ վճարումի թուականները երկարաձգելու համար։ Եթէ այս բոլոր միջոցներն ալ դրական արդիւնք չտան, պէտք է Խ. Ռուսիան մօրաթորիում մը պահանջէ որը հաւասար է գրեթէ սնանկութեան։

Այս տարուայ սկիզբը, Վարչ. խորհուրդը որոշած էր ներքին փոխառութիւն մը ընել, այսինքն մեր հասկցած լեզուով հանգանակութիւն մը։ Այս ձեռնարկն ալ իր սպասուած արդիւնքը չէ տուած, հակառակ ամենախիստ հրահանգներուն և սպառնալիքներուն։

Այս անորոշ անյաջողութեան իբր պատճառ կը նկատեն Ստալինը որու յամառ քաղաքականութեան շնորհիւ Խ. Ռուսիան եկած հասած է այսօրուայ ելեւմտական կատարեալ սնանկութեան։ Ստալինի հրաժարումը և կամ յարգ գործադրուած ձևի փոփոխութիւնը պիտի բարելաւէ՞ կացութիւնը։ Կարելի չէ վճռական կարծիք յայտնել, երկրի մը մասին որ իսկական քաոս մը կը ներկայացնէ։

Գ. ՍԱԶՃԵԱՆ

ՀԻԹԼԵՐ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆ ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Գերմանիա Մուսոլինի մը կ'ուզէ
Ան ալ ես պիտի ըլլամ…
ՀԻԹԼԵՐ

Հոկտ. 18ին Նազի կամ Հիթլերականները իրենց հսկայ զօրութիւնը անգամ մըն ալ ցոյց տուին Պրիւնսուիքի մէջ զօրահանդէսով մը, ուր 75,000 թուխ շապիկներ (Նազիներ) զինուորական կատարեալ կարգապահութեամբ անցան իրենց պետին Հէր Հիթլերի առջեւէն։

Ո՞վ է այս Հիթլերը, որ անգամ մըն ալ համաշխարհային ուշադրութեան կ'արժանանայ շատերու սրտերուն մէջ թողելով սոսկալի վախ մը՝ ապագայ խաղաղութեան մասին…

Ան ներկայ գերման քաղաքական մարզին ամենակարկառուն դէմքերէն մէկը եղած է վերջին մի քանի տարիներու ընթացքին, իբր պարագլուխ Ազգայնական Ընկերվար Կուսակցութեան։

Հիթլեր որ մի քանի տարի առաջ գրեթէ անծանօթ մէկն էր, հիմայ բոլոր Եւրոպայի և մասնաւորապէս Գերմանիոյ մէջ ամենուն բերանն է, իր ծրագիրները և մտայնութիւնները վիճաբանութեան առարկայ կը դառնան. իր առինքնող անհատականութեամբը շատերուն կուռքը կը դառնայ, և մասնաւորապէս կիներուն՝ որոնք իր մէջ կը գտնեն իրենց երազներուն հերոսը, իտէալը, և հաւատարմութեամբ կը հետեւին իրեն, թէև ինք ամենակնատեաց մէկն է։

Գեղեցիկն Ադոլֆ — ինչպէս որ ան ընդհանրապէս Պաւարիոյ մէջ կը կոչուի — Աւստրիական ծագում մը ունի, գործաւոր ընտանիքի մը զաւակ, 16 տարեկանին որբացած — Վիեննայ կ'երթայ մեծ յոյսերով, բայց աղքատութիւնը զինքը պարզ ներկարար մը ըլլալու կը հարկադրէ։

Մեծ պատերազմին գերման բանակին կը զինուորագրուի իբր պարզ զինուոր. գերման յաղթութեան չի կրնար մասնակցիլ որովհետև վիրաւորուած հիւանդանոց կը պառկէր։ 1923ին Սոցիալիստական կառավարութիւն մը կը յայտարարէ։ Ինչպէս Մուսոլինի իր սև շապիկներով Հռոմի վրայ քալած էր, նոյնպէս ալ ինք զօրավար Լիւտէնտորֆի օժանդակութեամբ Պերլինի վրայ կը քալէ. բայց այս շարժումը կը ձախողի և կատարեալ ձախողանք մը կ'ըլլայ։ Գերման կառավարութիւնը զինք հինգ տարի բերդարգելութեան կը դատապարտէ, բայց 12 ամիսէն ազատուելով նորէն իր հակակառավարական գործունէութիւնը և քարոզչութիւնը կը շարունակէ։ Կառավարութիւնը զինք ազատ արձակելով մեծ սխալ մը գործած եղաւ։

Հէր Ադոլֆ Հիթլեր առանց հայրենիքի անձ մըն է։ Գերման բանակին մէջ ծառայելով իր Աւստրիական քաղաքացիութիւնը կորսնցուցած և մինչև հիմայ կարող եղած գերման քաղաքացիութիւն ստանալ թէև զանազան միջոցներու դիմած է։ Ան իրաւունք չունի գերման Րայխսթագի մէջ նստելու։

Այս տարօրինակ անձը իր քաջութիւնը կը պարտի իր ճարտասանութեան և խիստ լրջութեան։

Այն խանդաբորբ՝ գաղափարապաշտութեամբ մը տոգորուած է. իր քաղաքական հակառակորդներուն դէմ զգայնային ատելութիւն մը ունի. մէկ խօսքով ռուս մոյն տանդ համայնավարի մը պատկերն է. իր կուսակցութիւնը երկաթէ գաւազանով մը կը կառավարէ, անոնք որ պատրաստ չեն իր բարձր չափանիշները և բարոյական խիստ կարգապահութիւնը ընդունիլ անմիջապէս կուսակցութենէ կը վտարուին։

1919ին Ազգայնական Ընկերվար Կուսակցութիւնը մի միայն 7 անդամներ ունէր, բայց շնորհիւ Հիթլերի յամառ ջանքերուն ներկայիս անդամներուն թիւը 700,000է աւելի կը հաշուի։ Այս կուսակցութիւնը անցեալ Սեպտեմբերին ջախջախիչ յաղթանակ տարաւ. 7,000,000 քուէներ տրուեցան ի նպաստ իրենց այնպէս որ անոնք Րայխսթագի մէջ 12 աթոռէ տեղ 107 աթոռ շահեցան, գրաւելով երկրորդ տեղը կառավարական բարձրագոյն համաժողովին մէջ։

Ի՞նչ է այս հսկայ կազմակերպութեան քաղաքական մտածումը։ Ան դէմ է կոյրօրէն … տէր դասակարգին, կատէ խաբեբայ և հարուստ հրեան։ Ան հակառակ է «Ամօթի Դաշնագրին» որ Վերսայլի մէջ ստորագրուեցաւ 1919ին։ Ան չի ճանչնար Գերմանիոյ պատերազմի յանցանքը (War Guilt). Ան կ'ատէ Ֆրանսան և Ֆրանսացին նկատելով զայն մեծագոյն թշնամին Գերմանիոյ գոյութեան և կայսերապաշտական ձգտումներուն։ Ան մոլեռանդ ազգայնական կուսակցութիւն մըն է ֆաշիստական վարդապետութեամբ խմորուած և հակահամայնավարական զգացումներով տոգորուած։ Երբ այս կուսակցութիւնը կառավարութեան ղեկը ստանայ այն հարթիլ կը խոստանայ Վերսայլի դաշինքը, Երկի-դարմանումի ծրագիրը (Eparafuoi-plan) և ֆաշիստական կառավարութեան մը հաստատումը Գերմանիոյ մէջ։

Արդեօ՞ք կարելի պիտի ըլլայ որ այս կուսակցութիւնը կառավարութեան գլուխ անցնի իր կործանարար քաղաքականութիւնը իգործ դնելու համար, որը անգամ մըն ալ Եւրոպան քաոսի մը մէջ ձգել կը խոստանայ։

Ժամանակը պիտի ցոյց տայ…

Հալէպ Մ. Արսլանեան

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՊՍԱԿԻ ՍՈՒՐԲ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Հիթիթներու օրէնսդրութեան ամբողջութիւնը շատ բան կը պարզէ Հիթիթ ժողովուրդի ներքին կեանքի մասին։ Ոմանք չափազանց գրաւիչ իրենց ներքին պարզութեամբ, մարդութեամբ և բարոյական բարձր ըմբռնումով և շատ անգամ մարդասիրական զգացումով, բայց և ոմանց մէջ չափազանց ստորին ըմբռնումներու և բարոյական չափանիշներու յատկութիւններով։ Օրինագրքի վերջին մասերը, զորս կամեցանք զանց ընել, ծանր տպաւորութիւն կը թողուն ընթերցողի և ուսումնասիրողի վրայ, ուր անասնական կիրքերը եւ գազանային հասկացողութիւնները կը թագաւորեն, որոնք եթէ արձանագրուած չըլլային, թերևս ընթերցողներու տպաւորութիւնը անոնց ներքին բարոյական աշխարհի մասին շատ աւելի բարձր պիտի ըլլար և շատ աւելի մեղմացած բարքերով ժողովուրդի քաղաքական եւ քաղաքակրթական պատկերը պիտի ունենայինք մեր մաքի առջև։*)

ԲԱԲԵԼԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԳԻՐՔԸ, որ վերջին ժամանակներս գտնուեցաւ և կարդացուեցաւ ու հրատարակուեցաւ, կը պարունակէ նոյնպէս ամուսնութեան վերաբերեալ տրամադրութիւններ։ Հոս պէտք կը տեսնենք, միջանկեալ կերպով համառօտել Բաբելական կայսրութեան առաջին շրջանին մէջ, երևցած են հզօր թագաւորներ և իշխաններ, որոնց մէջ սակայն Համմուրապի գրաւած է ամէնէն արժանի տեղը։ Ան օտար ծագումէ էր, հաւանաբար Իլամացի, որ Բաբելոնը վերածեց իբր մայրաքաղաք Քաղդէաստանի։ Իր զօրութիւնը բովանդակ Միջագետքի վրայ հաստատելէ վերջ, իր ներքին վարչութիւնը կազմակերպեց՝ երկիրը պատելով արուեստական ջրանցքներու զմայլելի ցանցով մը, որոնց հետքերը մինչև այսօր կը մնան, շնորհիւ գիտական արշաւանքներու և պեղումներու, և անոնց շնորհիւ Բաբելոնեան առաւելաց մեծ յառաջդիմութիւն, մինչև Աքեմենիտներու շրջանը։ Համմուրապի յիշատակը հինգ երկար դարերու իշխանութիւնը, կ'ըսէ Փրոֆ. Գասթոն Մասբէրօ, մեզի թողուցած է մի քանի յիշատակներ միայն, ինչպէս կնիք, գալիսոնի գլուխներ, պապալատ սինօրներ և շքեղ արձանագրութիւններ, գրեթէ բոլորն ալ պատմական հետաքրքրութենէ զուրկ։ Իլամացիներու մայրաքաղաք Շուշանի մէջ (Susa) Պր. de Morganի պեղումները սակայն երևան բերին յիշատակարան մը, որ Համմուրապի թագաւորին կ'ընծայէ կարևոր տեղ մը, ո՛չ մի այն իր ժողովուրդի պատմութեան մէջ, այլ նաև մարդկային ցեղին։ Ասիկա գաւաքար է (diorite) կոթող մըն է, ստորոտէն մինչև գագաթ երկու կես հինգ ինչէզ բարձրութեամբ՝ որ նախապէս կը պատկանէր Սիփփառայի տաճարին։

ԺԲ. դարու կիսուն — Քրիստոսէ առաջ — ան տարուեցաւ Իլամի թագաւոր Shutruknakhuntaի կողմէ և զետեղուեցաւ Շուշանի մեծ տաճարին մէջ, իբր նշան յաղթութեան՝ զոր այս իշխանը տարած էր Քաղդէացիներու վրայ։ Գագաթի կիսաբոլորակաձև մասը լեցուած է ամենագեղեցիկ մէկ խորաքանդակով (bas-relief) մը։ Շամաշ չաստուածը նստած է աջ կողմը, գլխուն դրած չորս շարք կոտոշներով թագ մը, և ձեռքը բռնած գաւազան մը գրջը։ Լոյսի երկու բոցեր կը պոռթկան իր ուսերէն և իր խօսած պահուն կը ցոլցոլէն։ Համմուրապին կը կենայ իր առջև, թագաւորի մը նման հագուած, սակայն ծառայի մը յատուկ յարգալից դիրքով։ Ան կը լսէ չաստուծոյ խօսքերը, որպէսզի զանոնք փոխանցէ իր հպատակներուն։ Այն խօսքերը, զորս չաստուածը կ'արտասանէ իրեն, անորոշ և հարուստ քանձեւերու մարմնացումներ չեն, որոնցմէ կ'ախորժին աստուածային չաստուածները, այլ Օրինաց կատարեալ գիրք մը որուն պարունակութիւնը այնպէս մը դասաւորուած է, որ կը պարփակէ Բաբելացիներու բովանդակ հասարակ օրէնքը (Commun Law)։ Այս օրինագիրքը բաժնուած է 282 յօդուածներու, որոնք ամբողջութեամբ մեզի չեն հասած։ Shutruk-Nathunta թագաւորը կոթողին մէջ քանդակուած բնագրին մէկ մասը սրբել տուած է, անոր տեղը գնելու համար իր յաղթութեան արձանագրութիւնը, և այս գործողութենէն յառաջ եկած պարապութիւնը միայն լեցնել կարելի է, անկատար կերպով, օրինագրքին ընդօրինակներով, գտնուած Բաբելական ծագում ունեցող աղիւսներու վրայ։ Կոթողը, ինչպէս որ կ'երևայ հիմա, կ'սկսի Համմուրապիի ուղղեալ գովեստի նախաբանով մը, ապա յանկարծ, կը հասնի բուն իսկ օրէնքին։ Յօդուածները իրարու կը յաջորդեն, առանց բաժանումի կամ վերնագրերու։ Մենք զանոնք կրնանք դասաւորել համաձայն իրենց նիւթին քանի երկու տարբեր գլուխներու։*)

127րդ յօդուածով կ'սկսի հատուածներու ամբողջ շարք մը, ընտանեկան կազմութեան, ամուսնութեան, կնոջ օժիտին և ժառանգական օրէնքներու մասին։ Ինձերորդ հատուածը կը բանայ ամուսնութիւնը։ Անմիջապէս կը հրահանգէ որ, որպէսզի ամուսնութիւնը օրինական ըլլայ, պէտք է որ պայմանագրութիւն մը գոյութիւն ունենայ (Յօդ. 128)։ Կը շարունակէ թուել այն պատճառները, որոնք կրնան յառաջ բերել ամուսնութեան լուծում մը, այսինքն շնութիւն կնոջ կողմէ (Յօդ. 121), բռնաբարում (Յօդ. 130), կնաթողութիւն առանց համարժէք պատճառի (Յօդ. 131), ամուսնոյն պատերազմական գերի իյնալու պարագան, (Յօդ. 133—135)։ Ո՛չ միայն օրինաւոր կինը, այլ ապօրինաւոր կինն ալ (concubine) որ մայր եղած է, իրաւունք ունին վերստանալու իրենց հետ բերած գոյքերը, կա՛մ թոշակ կամ դրամական հատուցում ստանալ, իրենց ընկերային դիրքին համաձայն (Յօդ 137—141)։ Կինը, իր կողմէն, կրնար ամուսնալուծում պահանջել իր ամուսինէն՝ որ զինքը թողած էր, պայմանաւ սակայն որ կինն ալ անբասիր կեանք մը անցուցած ըլլար (Յօդ. 142)։ Այն պարագային երբ կինը ծանր յանցանք մը գործած ըլլար, ամուսնալուծման համար իր խնդրանքը ո՛չ միայն կը մերժուէր, այլ նաև կը դատապարտուէր ջուրի մէջ խեղդուելու (Յօդ. 143)։ Ստորադաս կին մը երբ իբր հարճ (concubine) տուն մը մտնէր, կը գրաւէր տարբեր դիրք մը, համաձայն իր ներս մտնելու եղանակին։ Եթէ օրինաւոր կինն էր որ իր ամուսնոյն տուած էր այս հարճը, և այս վերջինն ալ զաւակներ ծնէր իր ամուսինէն, ամուսինը ա՛լ ուրիշ հարճ մը չէր կրնար առնել (Յօդ. 144)։ Ամուսինը կրնար ուրիշ հարճ մը առնել այն պարագային, երբ իր օրինաւոր կնոջմէն կամ անոր տուած հարճէն զաւակ չունենար։ Սակայն հարճը օրինաւոր կնոջ հաւասար իրաւունքներ չէր վայելեր (Յօդ. 145)։ Հարճը իր կողմէն, զաւակ ծնէր կամ ո՛չ իր տիրոջը համար, տարբեր վարմունքի առարկայ կ'ըլլար։ Եթէ զաւակ ծնէր, իր տիրուհին կրնար զինքը չծախել, երբ կռիւ մը ծագէր զաւակներուն պատճառաւ, բայց կրնար խարանել և ստրուկի մը աստիճանին իջեցնել զա՛յն (Յօդ. 146)։ Եթէ հարճը զաւակ չծնէր, իր տիրուհին կրնար ծախել զինքը երբ որ ուզէր (Յօդ. 147)։ Օրէնքը տրամադրութիւններ ունէր զաւակ չբերող կնոջ մը մասին, որուն ամուսինը անոր ընկեր մը կուտար (Յօդ. 148)։ Օրէնքը կանոններ կը դնէր զաւակ չբերող կնոջ մը ունեցած պարտքերու մասին (Յօդ. 151—152)։ Օրէնքը խիստ պատիժներ կը հրամանագրէր ընտանիքի մը անդամներէն մէկուն կատարած յանցանքի մը մասին, երկրորդի մը նկատմամբ։ Այսպէս երբ կին մը սպաննէր իր ամուսինը (Յօդ. 153), երբ հայր մը պղծէր իր աղջիկը (Յօդ. 145), իր հարսը (Յօդ. 155), կամ իր տղուն նշանածը (Յօդ. 156)։ Նոյն ծանր պատիժը երբ որդին պղծէր իր մայրը (Յօդ. 157), կամ նոյնը ընէր իր հօրը կիներէն մէկուն (Յօդ. 157)։

Բաբելական կամ Համմուրապիի 10րդ հատուածը (Յօդ. 159—164) կը խօսի օժիտի մասին և թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ օժիտը, երբ ամուսնութիւնը չէ կատարուած (Յօդ. 159—161) և երբ կին մը կը մեռնի զաւակով կամ անզաւակ (Յօդ. 162, 163, 164)։

Հալէպ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԵՊՍ.
(8) (Շար.)

*) Հիթիթներու Անցեալը, Տիրայր Արէեան. Տօթէ, 1929 էջ 98։

*) Prof. Gaston Maspero, The Struggle of the Nations, Edited by A. H. Sayce, London, 1910.

Թուրքիոյ Տնտեսական Տագնապը ԵՒ ՁԵՌՔ ԱՌՆՈՒԱԾ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Երկրին անտեսութիւնը պաշտպանելու նպատակով Թուրք կառավարութիւնը ձեռք առած է կարգ մը արտակարգ միջոցներ։ Համաձայն գործավարներու խորհուրդին որոշման կը սահմանափակուին առաւելագոյն քանակութիւնները ամէն ամիս ներածուած այն ապրանքներուն, որոնք իբր նախանիւթ չեն գործածուիր Թուրքիոյ մէջ հիմնուած գործարաններու կողմէ։

Այժմ հրահանգ տրուած է բոլոր մաքսային տնօրէնութեանց դադրեցնել իրենց գործառնութիւնները, մինչև որ որոշ ցուցակներ ղրկուին։

Էնկիւրիէն հետեւեալ հեռագիրը կը տրուի.

ԷՆԿԻՒՐԻ.— Գործավարներու Խորհուրդը տնտեսական տագնապի առաջքը առնելու համար մէկ կողմէ ներածումները սահմանափակելու կը ջանայ եւ միւս կողմէ պիւտճէի հաւասարակշռութեան մասին քննութիւն կը կատարէ։ Այս առթիւ կըսուի թէ պաշտօնեաներուն թոշակներէն 100ին 10 համեմատութեամբ պիտի կրճուի և նկատելով որ անոնց տարեկան թոշակներուն ընդհանուր գումարը 50 միլիոն ոսկի կը բռնէ, այդ զեղչին շնորհիւ ձեռք բերուելիք գումարը 5 միլիոն ոսկի կը հաշուի։ Կըսուի նաև թէ այս մասին պատրաստուած օրինագիծը Ազգային Ժողովին պիտի յանձնուի անոր դադարէն առաջ։

Ամերիկան Վաթսունչորս Տակառ Ոսկի Կուտայ Թուրքիոյ

3,380,390 տոլարի փոխառութիւն

Վերջին թղթաբերով հասնող պոլսական թերթերը կը գրեն որ Ամերիկայէն 64 տակառ 3,380,390 ոսկի տոլար հասած է Պոլիս և ղրկուած Էնկիւրի։ Ասիկա առաջին փոխառութիւնն է Քէմալական կառավարութեան օրով, որով ոսկի կը մտնէ Թուրքիա։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱԶԴԱԿ»Ի Թիւ 53

ՆԱԶԸՄ ՓԱՇԱՅԻ ՅՈՒՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ՀԱՃԸՆԻ ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ՔՕՄԻԹԷԻ ԺՈՂՈՎԸ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ՀԱՐՈՒՆԻ ԴԱՐՄԱՆԱՏԱՆ ՄԷՋ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

ՆԱՊԱՍՏԱԿԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԾԵՐՈՒՆԻ ԳՈՄԻՍԷՐԸ

Տիարպէքիրի ոստիկանական ընդհ. տնօրէնութենէն 21և22 Հոկտեմբեր թուակիր ստացուած ծածկագիր հեռագիրներ առած էի որոնցմէ վերջինին մէջ այսպէս կ'ըսէր.

— «Կառավարութեան ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ դէպքին առաջքը առնուեցաւ, իսլամ ժողովուրդին եօթանասուն մեռել և ութսուն երկու վիրաւոր, իսկ քրիստոնեաներէն երեք հարիւր մեռել ըլլալը հաստատուեցաւ։ Սեերէկ գաւառի և իր արեւելեան ու արևմտեան գաւառակներուն մէջ ալ որքան որ դէպքեր պատահած են և սակայն հոն ոստիկանութիւն չըլլալուն ճշմարտութիւնը գրելու ի վիճակի չենք»

Այլևս արեւելեան նահանգներ բռած տեղերնուս մէջ քօմիթէին ղրկած անխորհրդութեան մասնաւոր էր։ Բայց տակաւին Կիլիկիոյ մէջ Զէյթունի, Մարաշի արիւնը չի չորցած, այս անիծեալ քօմիթէն սկսաւ Ատանայի կողմերը գլուխ վերցնել և նշանաւոր Համբարձում Պոյաճեանին ծնունդ Հաճընի մէջ իր բաղդը փորձելու սկսաւ։

Արդէն Զէյթունի գործին մէջ Նորէն Համբարձում Պոյաճեան կար։ Պարոն Աղասին ալ Կիպրոսի մէջ քանախօսութիւններ կուտար և նախապէս բրածին պէս կը մտածէր Սուրիոյ ծովեզերքներէն կրկին ինչպէս ցամաք ելլել։

ՔՕՄԻԹԱՃԸՆԵՐՈՒ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

311 տարին վերջացած էր և սկսած 312ը։ Ինչպէս ծանօթ է, այդ օրերուն տարեգլուխը Մարտ ամիսն էր: 1312 տարուան Մարտի սկիզբները, Գօզան Սանճագին եօթակայ Հաճըն քաղաքին մէջ, Հարունի անուն ատամնաբոյժի մը դարմանատան մէջ քանի մը քօմիթաճըներ հաւաքուած էին։

Այդ հաւաքուող քօմիթէճիներն էին Միհրան և Սարգիս անուն երկու շատ մտերիմ բարեկամներ, Բոյաճեան Աւետիս, Ճիկէրեան Տանիէլ, Շըքլըրըմեան Միսակ, Համբարձում, Թոռքէն և այլ քանի մը քօմիթաճըներ, անոնց մէջ կը գտնուէր նաև Ռուսիայէն նոր ժամանած ըլլալը տարածայնուող ռուսահայ մը։

Այս քօմիթաճըներուն բոլորն ալ Զէյթունի և Զօք Մէրզմէնի (Տէօրթ-Եօլ) դէպքերուն մասնակցող ֆէտաիներ էին։ Բայց ինչպէս որ է, Զէյթունի թիւրք զինուորներու կողմէ պաշարուելէն վերջ, անոնք փախած և Հաճըն ապաստանած էին։

ՆԱՊԱՍՏԱԿԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ատամնաբոյժ Հարունի դարմանատան մէջ հետեւեալ խօսակցութիւնները կըլլային.

Հարուն.— Նապաստակները չի կան. ուչ մնացին. կերևի թէ որսորդութենէ վազ են անցեր. Միհրանն ալ բերդի կը նայի։ Հետեւաբար այս տարի մենք պիտի չի կրնանք նապաստակ ուտել։

Սարգիս.— 8—10 հատ պատրաստ կայ. բայց ասոնք կամ եփել պէտք է կամ ծախել. եթէ ոչ պիտի հոտին։

Այս խօսակցութեան խառնուեցան գտնուողներուն բոլորն ալ։ Բոլորն ալ Նապաստակի մասին կը խօսէին։ Վերջապէս այդ նիւթը ատամնաբոյժի դարմանատան մօտ փաստաբանութիւն ընող Մուսթաֆա էֆէնտիի ուշադրութիւնը գրաւեց։ Փայտաշէն տուներու այս բաժանումները պզտիկ տախտակի կտորներով իրարմէ բաժնուած էին։ Եթէ ծակերէն դիտուէր, ներսը կը տեսնուէր։

Մուսթաֆա էֆէնտին ահ ու դողի մատնուեցաւ։ Այդ ահ ու դողին պատճառը նոր հայ ապստամբութիւն մը ծագելու և իր լսածները իշխանութեան լսել տալու հոգէն յառաջ կուգար։ Մէկ կողմէ ալ չափազանց ուրախութիւն կզգար, որովհետև պատուանշանի արժանանալու խնդիր ալ կար։

ՄՈՒՍԹԱՖԱ ԷՖԷՆՏԻԻՆ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բայց Մուսթաֆա էֆէնտի դեռ բան մը չէր կրցած հասկընալ: Նապաստակի պատմութիւնը այնքան բաց և որոշ չէր։ Պէտք էր լսել, մօտը գտնուող սենեակի մէջ տեղի ունեցած բոլոր խօսակցութիւնները գոց ընել պէտք էր։ Եւ ան այդպէս բրաւ։

Մուսթաֆա էֆէնտի Հայոց թաղին մէջ ծնած և մեծցած ըլլալով ծանօթ էր անոնց լեզուին։ Ներսը գտնուողներն ալ երբեմն Հայերէն և երբեմն Թրքերէն կը խօսէին։

Երկար ատեն ունկնդրելէ վերջ, Մուսթաֆա էֆէնտի ծանօթացաւ խնդրին ներքին ծալքերուն։ Այդ միջոցին դեռ կը շարունակուէր խօսակցութիւնը։

Կըքըրըմեան Միսակ կ'ըսէր.

— Ճանըմ, Միհրան, եթէ հիմայ Նապաստակները փախան, ի՞նչ պիտի ընենք։

— Ինչպէ՞ս կըլլայ, կրնա՞ս անոնք փախցնել. հիմայ մենք Սարգիսին հետ երթալով կը գտնենք։

Նապաստակը կամ դրամ, կամ զէնք և կամ ալ պահուած քօմիթէճի մը պէտք էր ըլլար։

ՔՕՄԻՍԷՐԸ ԵՒ ՆԱՊԱՍՏԱԿԸ

Մուսթաֆա էֆէնտի այլևս վարագոյրի ետև ունկնդրելու պէտք չի տեսաւ։ Սանդուխներէն վար իջաւ և գոմիսէրին քով գնաց։ Նկածին չափ զուարթասէր մարդ մըն էր։ Գոմիսէրը պապաներէն էր, այսինքն պէքթաշի էր։ Ծանօթ է նաև պէքթաշիները երբեք չեն կրնար հանդուրժել Նապաստակի խօսքին։ Մինչև անգամ անոնք եթէ Նապաստակի պատկեր տեսնեն, կը պատռեն։ Մուսթաֆա էֆէնտի բարև տալէ վերջ բսաւ.

— Էյ գոմիսէր պապա, դուն Նապաստակի գործէն կը հասկնա՞ս:

Գոմիսէրին յօնքերը պռստեցան. դէմքը յոռոռեցաւ և բարկութեամբ բսաւ.

— Եթէ առաւօտուն կանուխ այսպէս ուղղորդուց բաներ պիտի ըսես, գուլբս ելիր. եթէ ոչ մարդու պէս նստիր և խօսիր։

— Ոչ, Վալլահի կատակ չեմ ըներ. դուն Նապաստակէն…

— Հիմա տինէց, խմանէց ըսել մի տար, ձգէ այս չու…

— Գոմիսէր պապա, մի՛ բարկանար. Նայէ քեզ չի նեղելու համար շուտով կպատմեմ.

Մուսթաֆա էֆէնտի սկսաւ պատմել. հետզհետէ գոմիսէրին հետաքրքրութիւնը կ'աւելնար։

Գոմիսէրը ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէր և նօթ կ'առնէր։

(Շար.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ՑԱՐՁԱԿԻՆ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳ. ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

«Նոր Օր» ի 13 Նոյեմբերի թիւէն.—

Երէկ գիշեր, ժամը 8ին, երբ Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը իր հերթական նիստը կը գումարէր, երեսունի չափ անհատներ, կը հաւաքուին եկեղեցիին բակը, կանխապատրաստուած յարձակում գործելու համար վարչութեան անդամներուն վրայ։

Երկու հոգի, բոլորովին գինով վիճակի մէջ աղմուկ կը բարձրացնեն, ասիթ տալով մեծ խրախուսումի։ Համաքուողները կը պահանջեն խմբովին ներկայանալ վարչութեան նիստին։ Վարչութեան անդամները մեծ դժուարութեամբ խօսք կը հասկցնեն «բողոքողներուն» եւ կը համոզեն որ հինգ հոգինոց պատուիրակութիւն մը ներկայանայ ժողովին։ Պատուիրակութիւնը անմիջապէս կը կազմուի բակին մէջ եւ կը ներկայանայ վարչութեան, ի ձեռին ունենալով Գոքինիոյ եւ Սինկրուի մէջ ստորագրուած հանրագրութիւններ, որոնցմով կը պահանջուի հրաժարիլ վարչութենէն անմիջապէս, հակառակ պարագային սպառնալով առաջնորդարանէն դուրս նետել վարչութիւնը ասիաններով։

Բնականաբար այս անախորժ դէպքէն չի ազդուիր վարչութիւնը, պահելով իր պաղարիւնութիւնը, գիտնալով որ «բողոքողները» մութ ուժի մը անգիտակից գործիքներն էին։ Վարչութեան անդամներէն ոմանք նախապէս տեղեկութիւն ունէին Թաղերու մէջ փանջուիներու ղեկավարութեամբ պատրաստուած հանրագրութիւններու մասին։

Հայ պոլշեւիկները գաղթականներու մէջ յայտարարած են թէ բողոքագրին տակ ստորագրութիւն դնել չուզող գաղթականները չպիտի կրնան Հայաստան երթալ։ Հայ պոլշեւիկները բռնի ուժով ըստորագրութիւն հաւաքելէ յետոյ իրենց մեծ մասը կեղծ ըլլալը այսօր ստուգուած է, թելադրած են մաս մը գաղթականներու, առաջնորդարան երթալ եւ յարձակիլ վարչութեան անդամներուն վրայ։

Մինչեւ անգամ կը հաստատուի թէ Առաջնորդարանի քովնտի փողոցներուն մէջ բերելով զինուած օգնական ուժեր տեղաւորուած են եղեր, ի հարկին միջամտելու համար կռիւին։

Եկեղեցիի բակին մէջ ժողովուած բազմութիւնը եւ խրախուսումը տեսնելով, փողոցէն անցնող երկու ոստիկաններ եկեղեցի կը մտնեն, վարչութիւնը կը հարկադրուի ըսելու թէ ո եւ է խնդիր չկայ, որուն վրայ ոստիկանները կը մեկնին եւ կը ցրուին բողոքողները։

ԻՆՉՊԷ՞Ս ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ ՆԵՐԳԱՂԹԸ

Գ. ՇԱՀՎԵՐՏԵԱՆ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

«Նոր Օր» իր 13 Նոյեմբեր թիւով կը գրէ.—

Վերջնականապէս յայտնի եղած է որ զանգուածային ներգաղթ տեղի չպիտի ունենայ Առաջիկայ կարաւանը պիտի մեկնի այս ամսուան մէջ։ Դեռ որոշապէս կարաւանին թիւը ճշդուած չէ։ Միւս կարաւանները ճամբայ պիտի հանուին Դեկտեմբերին եւ Յունուար ամիսներուն։

Այս կարգադրութիւնը եղած է, կ'ըսուի, զետեղման լուրջ դժուարութիւններու առջեւ չի գտնուելու համար։ Կը հասկցուի թէ Հայաստանի վարչապետ Պ. Ս. Տէր Գաբրիէլեանի Փարիզի մէջ ըրած յայտարարութիւնները իրականութեան չեն համապատասխաներ։

Մէկ անգամէն 6000 հոգի ընդունելու համար Հայաստանի մէջ ոչ բնակարան կայ, ոչ ալ միջոց անմիջապէս գործի կապելու գաղթականութիւնը։ Այս պատճառաւ է որ Հ. կառավարութիւնը որոշած է մաս առ մաս ընդունիլ, ընդունուածները տեղաւորել եւ ապա նոր կարաւաններ պատրաստել։

Չի գիտցուիր թէ այս նոր կարգադրութեան մասին ինչ կարծիք պիտի յայտնէ կառավարութիւնը։ Ինչպէս յայտնի է, Պրն. Վէնիզէլոս խոստացած էր շոգենաւ տրամադրել զանգուածային ներգաղթի համար։ Հիմա որ զանգուածային ներգաղթ չպիտի ըլլայ, արդեօք իր խոստումը պիտի պահէ՞ կառավարութիւնը, թէ ոչ դիտողութիւններ պիտի ընէ։

Ներգաղթի ծգձգումը կառավարութեան համար նիւթին ապահովութեան խնդիր ըլլալուն, կը կարծուի թէ պիտի պահանջուի որ զանգուածային ներգաղթի դրութիւնը որդեգրուի։

Այս բոլոր խնդիրներու մասին տեսակցելու համար սոփիէթ դեսպան Պ. Փօթէմքին եւ Հայաստանի ներկայացուցիչ Պ. Դ. Շահվէրտեան եւ մէկ արտաքին գործոց նախարարութեան գացած հետաքրքրական ցտեսութիւններ ունեցած են։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋՀԱՅՍԸ

ԿԱՅԻՆՈՎ Կ'ՍՊԱՆՆԷ ԿԻՆԸ ԴՈՒՍՏՐԸ ՏՂԱՆ ԵՒ ԻՆՔԶԻՆՔԸ

Նիւ Եորք Թայմզ»ի մէջ կը կարդանք.—

Ցուցանիշուած իր գործը կորսնցնելուն համար, Յովսէփ Գանձեան, 55 տարեկան սպասաւոր մը, կացինով մը սպաննեց իր կինը, իր այրիացեալ դուստրը եւ անոր չորս տարեկան որդին, եւ ինքնասպան եղաւ յուսահատութեան կաց ընելով։

Ոճիրը տեղի ունեցած է իր տան մէջ—139, 226րդ Սթրիթ, Լօրելթըն Գարտըն (Ն. Ե.)

Ոճիրը գտնուեցաւ երբ անոնց դրացիները զուռաժումով նկատեցին, թէ Գանձեանի տան անդամներէն եւ ոչ մէկը երեւցաւ օրուան ընթացքին եւ խոհանոցէն կազի հոտ կու գար։

Ն.Եմիջապէս իմաց տրուեցաւ ոստիկան Ֆրանսիզ Լէնեկիի, որ առաջինն ղներայ ներս մտաւ. եռնի երկրորդ յարկի պատուհանէն։

Տանեի սպաննուած գտաւ ակին Էվա Հայկեան (27 տարեկան) եւ իր որդին Միչըրս, իրենց մահիճին մէջ։ Այնպէս կը թուի թէ՝ անոնք սպանուած են քնացած վիճակի մէջ։

Տիկին Միսիս Գանձեան (50 տարեկան) ալ սպաննուած է իր մահիճին մէջ, նոյնպէս քնացած ժամանակ։ Անոր մահիճին մօտ ձգուած էր արիւնոտ կացինը։

Գանձեանի մարմինը գտնուեցաւ խոհանոցին մէջ, ուր նստած կազի ջերմոցի մը առջեւ իր բերանն առած էր կազին խողովակը։

Դրացիները կը պատմեն թէ Գանձեան երկու շաբաթ առաջ գործէն ձգուած էր իր ոգելից ըմպելի խմելուն պատճառով։ Դանձեաններու ընտանեկան կեանքը շատ համառոտ եղած էր։

Դանձեան, որ աւստրիացի մըն է, մօտաւոր ազգականներ չունի այս երկրին մէջ, որեւէ որ ոստիկանութիւնը կրցած է հասկնալ։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ՑԱՐՁԱԿՈՒՄԸ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՎՐԱՅ

Գ. ԿԻՒԼԷՆԿԵԱՆ ԴԷՄ ԱԶԴՈՒԱԾ

Բարիզէն կը տեղեկացնեն Պոլսոյ «Նոր Լուրեր»ին.—

Խորհ. Հայաստանի համայնավար կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղար Պր. Խանջեան, վերջերս խօսած իր մէկ ճառին մէջ ռուս սովորականին արտասահմանի կազմակերպութեան դէմ իր բրած ճենճառութիւններուն ընթացքին յարձակած էր նաեւ Բարեգործականին եւ անոր նախագահին անձին դէմ բսելով որ ան կ'ուզէ Սուրիա փոխադրել Հայ գաղթականները, զանոնք շահագործելու համար իր քարիւղի ճամբաներուն շինութեան ընթացքին։

Տեղեկացայ որ այս անիրաւ եւ խիստ անարդար յարձակումը շատ գէշ տպաւորութիւն գործած է Պրն. Գ. Կիւլպէնկեանի վրայ։

ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ՀԵՌԱՑՆԵԼ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԸ

Աթէնքի «Փարիս» թերթը, գրելէ վերջ թէ պէտք է ժամ առաջ հեռացնել երկրէն Յունաստանի հայ գաղթականները, կ'աւելցնէ.«Հարկ չկայ երկար խորհրդակցութիւններու եւ բանակցութիւններու, տռուցում մը ցալու համար այս մասին։ Պացայայտ առաջարկ մը եղաւ որ Սուրիայէն մաս մը հայեր հոս գան եւ իրենց ազգականները առնելով ուրիշ երկիր մը երթան։ 1922էն ի վեր պէտք է եղածէն աւելի հիւրասէր գտնուեցաւ Յունաստան։ Սուրիայէն հայեր կը գան հոս գալ, թանի մը օր մնալ, առնել իրենց ազգականները եւ մեկնիլ։

Եթէ ինքնաբերաբար այս կերպ չտարժին նոր եկողները, առաջուց այստեղ հաստատուողները պէտք հեռացուին Յունաստանէն։

Ուրիշ միջոց չկայ այս խնդիրը լուծելու համար»։

ՎՐԻՊԱԿ

Մեր անցեալ թիւով Վ. Խաժակի յօդուածին մէջ, վերջին սիւնակին վարը, փոտոսուած բառը կարդալ փոդոսուած։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱԼԷՊԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԳՈՀ Պ. ԲՕՆՍՕՅԻ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԵՆԷՆ

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՄԱՐԸ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

Հալէպէն հեռաձայնով կը տեղեկացնեն Դամասկոսի «Ալիֆ Պաօբէ»ին.—

Պ. Բօնսօյ կողմէ յայտարարուած նոր ընտրական դրութիւնը շատ խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ Հալէպի ժողովուրդին կողմէ։ Ընդդիմադիր պետեր եւ կուսակցութիւններ բոլորն ալ սիրով ընդունեցին։ Քաղաքականութեամբ զբաղող մարդոց կողմէ կը պատրաստուի հանրագրութիւն մը, ղրկուելու համար Պր. Բօնսօյին, որով շնորհակալութիւն կը յայտնեն ձեռք առնուած միջոցներուն համար, որով միայն կարելի պիտի ըլլայ յաւաջոյն լուծում Սուրիական խնդիրին։

Դամասկոսէն ազգայնականներու վարչութիւնը այսօր հեռագրով իրենց մօտ կանչած են Sofք, Քիեային եւ Իպրահիմ Հանանօն, որոնք ազգայնական յայտնի պետեր են։ Անոնք արդէն մեկնեցան, մասնակցելու համար ազգայնականներու համագումարին։ Ուր պիտի ճշդուի իրենց ընթացքն ու ուղղութիւնը։

Բոլոր կուսակցութիւններն ալ սկսած տարժման եւ պատրաստութեան յառաջիկայ ընտրութեանց համար։

Կ'ըսուի թէ մեծ փոփոխութիւններ պիտի ըլլան Լառավարական պաշտօնէութեան մէջ։

ԱՀՄԷՏ ՆԱՄԻ ՊԷՅԻ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ահմէտ Նամի պէյ «Օրիան»բերթի խմբագրին յայտարարած է որ թէպէտեւ ինքը կուզէ չեզոք մնալ Սուրիոյ քաղաքական պայքարին մէջ եւ չխառնուիլ Սուրիական գործերուն, սակայն սրտով ընդունած է Պ. Բօնսօյի իրեն լրած առաջարկը աջակցելու համար անոր։ Ասով կապացուցանէ թէ բարեկամութեան նոր փաստ մըն է որ կու տայ Ֆրանսայի։

200 ԴԱՀԵԿԱՆԻ ՊԱՏՃԱՌԱՒ ՄԵԾ ՈՃԻՐ ՄԸ ԵՐԿՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Ոըմէլ քաղին մէջ, անցած ուրբաթ օր զգայացունց ոճիր մը տեղի ունեցաւ։ Տիպ Լալթի անուն 23 տարեկան երիտասարդ մը եւ Ռամիզ Մանսուր, 24 տարեկան, եղբայր էար կը կրէին։ Երկուքն ալ շատ բարեկամներ էին եւ միասին կը գործէին։

Ռամիզ երկու ոսկի առնելիք ունէր Տիպէն։ Ռամիզ պահանջեց առնելիքը, սակայն Տիպ չտուաւ։ Ասոր վրայ նեղուեցաւ իրարմէ եւ վէճ ունեցան։ Դրացիներ միջամտեցին եւ հաշտեցուցին զանոնք։

Ուրբաթ օր, անոնք երբ էար կը փոխադրէին լասսովորականին, ճամբան Ռամիզ նորէն պահանջեց իր առնելիքը։ Տիպ յայտնեց որ դրամ չունի եւ էանի մը օրէն կըվճարէ։ Վէճ մը սկսաւ անոնց միջեւ եւ տուտով փոխուեցաւ կռիւի։ Ռամիզ հանեց դաշոյնը եւ երեք զօրաւոր հարուածներ իջեցուց անոր մարմնին։ Տիպ ծանր վիրաւորուած եւ արիւնլուայ վիճակի մէջ գետին ինկաւ։ Մարդիկ եկան եւ վիրաւորը փոխադրեցին հիւանդանոց, սակայն հազիւ կրցաւ օր մը ապրիլ։

Ոճրագործը ոճիրը գործելէն վերջ փախաւ, սակայն հետեւեալ օր, ինքնաբերաբար գնաց եւ յանձնուեցաւ Պասաբ պահականոցը։

ՍԻՐՈՅ ԵՐԵՍԷՆ...

Անցած շաբաթ գիշեր, Մահմուտ Տէլլօ, Մատար թաղին մէջ, կռիւ ունեցաւ Մուհամէտ Ֆերքահ անուն տեղացիի մը հետ։ Այս վերջինը, որ խոսքիչի գործով կ'զբաղի, դաշոյնի երեք հարուածներ տուաւ Մահմուտ Տէլլօյին որ կիսամեռ վիճակի մէջ գետին ինկաւ։

Ոճրագործը ձերբակալուած է։

Այս կռիւին պատճառն է սիրային խնդիր մը։ Մահմուտ Ֆարքուլ կը սիրէր Մահմուտ Տէլլոյի կինը եւ դոյն կը տանէր իր տունը։ Վերջին անգամ, երբ Մահմուտ Տէլլօ կը պեեր իր կինը Ֆէրքուհին հետ եւ ծագեցաւ կռուէ անոնց միջեւ։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴՆԵՐԸ

Ամենայն վերապահութեամբ կը հրատարակենք այն տարաձայնութիւնը թէ ասկէ էանի մը օր առաջ կարգ մը երեսփոխաններու կողմէ ձեռնարկներ կատարուած են տապալելու համար Ներկայ դահլիճը եւ թէ պրն. Իրէյիին իմանալով եղ'յութիւնը իր մօտ հրաւիրած է սոյն երեսփոխանները եւ անոնցմէ պահանջած է որ իր կենան իրենց ձեռնարկէն ձգտելով որ ժամանակներ փափուկ են։

ԹԱՑՑԷ Ո՞ՆՉ ԿԸ ԳՐԷ ՍԻՒՐԻՈՅ ՄԱՍԻՆ

«Թայմզ»ի Սիւրիոյ թղթակիցը կը գրէ.—

Այլեւս սկզբունքով Սուրիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ դաշնագիր մը կնքելու հարցը ընդունուած է։ Այդ դաշնագիրը նովանաւորութեան տեղը պիտի գրաւէ։Սուրիոյ ժողովուրդները կ'սպասեն ամբողջական յեղաշրջում մը։ Լիբանանի Հանրապետութիւնը Սիւրիայէն առաջ պիտի կնքէ դաշնագիրը։ Լիբանանցիներու մեծամասնութիւնը Ֆրանսական ըլլալով դժուարութիւն պիտի չի ցուցնեն դաշնագիր կնքելու համար։ Անկէ վերջ Ֆրանսան, Դամասկոսի միւս լիւսամեններուն հետ իր ունեցած բանակցութեանց ընթացքին դժուարութիւններ պիտի ունենայ։

Պ. Ժուվընէլի ծրագիրը, կարգ մը Լիբանանահպատակ միութիւններու Սուրիոյ միացման սուրբ, պիտի հնանայ վերջին։ Եթէ Լիբանան միայն Ֆրանսականներէ բաղկացած ըլլալ Ֆրանսայի համար աւելի լաւ կրնայ։ Կ'ըսուի թէ 1920էն Մեծն Լիբանանի հողամասերը, երէ վերադարձուին Սիւրիոյ տունին, միութիւններ գիտութիւններ կը ցուցնեն։

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ՎԵՐՋԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՊԱՆՏՐՕԼԻ ՊԱՇՏՕՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵՂՄԱՆԱՆ

Լիբանանի Երեսփոխանական ժողովը իր ուրբաթ օրուան նիստին մէջ հենեց պանտրօլի կանոնը։ Ինչպէս յայտնի է, առանց պանտրօլի գրաւուած սիգարէթներէն եւ ծխախոտներէն շատ ծանր տուգանք կը գանձուէին, համաձայն այդ մասին ստորագրուած օրէնքին։ Օրինակի համար անցեալները, առանց պանտրօլի սիգարէթներ ծախող մարդ մը դատապարտուեցաւ 240,000 ոսկի տուգանքի եւ երէ չի վճարէ այդ գումարը, իւրաքանչիւր ոսկին համար մէկ օր բանտ պիտի մնայ։ Այս հաշուով այդ մարդը 700 տարի բանտ պէտք է մնայ։

Երեսփոխանական ժողովը անդրադարձի է այս օրէնքը, եւ նկատի ունենալով որ երեսփոխանական ժողովի վերջին մէկ որոշման համաձայն մեղմացած է այդ օրէնքը, որոնց այդ յանձանձուածները ազատ արձակել բանեակ։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս որ էանի մը օր առաջ գրած էինք նոր քաղաքական կուսակցութիւն մը կազմուած է Պէյրութի մէջ։

Մեր բրած քննութեանց համաձայն այդ կուսակցութիւնը կազմուած է նախագահութեամբ ծանօթ փաստաբան Մէքր Մուրի, եւ «Ազգային անկախութեան կուսակցութիւն» անունով։

Այս կուսակցութեան անդամներու թիւը հասած է արդէն հինգ հարիւրի եւ ամէն օր նոր դիմումներ կը կատարուին երբ անդամակցութեան համար։

Պ. ԲՕՆՍՕՅԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Պ. Բօնսօ կիրակի օր վերադարձաւ Պէյրութ, կարգադրելէ վերջ վերջին փոփոխութեանց բոլոր ձեւակերպութիւնները։ Իր մեկնումէն առաջ, Բարոն Գոմիսեր անհրաժեշտութեան գիր մը ուղղեց բոլոր նախկին նախարարներուն, որոնք կրցած էին յաւագոյն կերպով տանիլ իրենց պաշտօնը։

Կառավարութեան պետ Շէյխ Թաճէտտին էլհէնեին իր բոլոր անձնական գոյքերը տուն փոխադրած է կառավարութենէն։ Այժմ պ. Սօլոմբաղ փոխադրուած է կառավարական պալատ եւ սկսեր է գործերը։

ԿՌԻՒ ՔԱՀԱՆԱՅՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Թրիփոլիին տեղեկութիւն կը տրուի թէ հակառակ կուսակցութեանց պատկանող երկու քահանաներու միջեւ կռիւ մը տեղի ունեցած է միեւնոյն եկեղեցւոյ մէջ։

Կռիւը այն աստիճանին հասած է որ քահանաները պատռեր են իրարու վերարկուները եւ... գլուխները։

ՖՕԶԻ ՂԱԶԻԻ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Երկու տարի առաջ բունաւորման հետեւանքով Դամասկոսի մէջ սպաննուած ազգայնական պետ Ֆօվզի Ղազիի մայրը հեռագիր մը ուղղելով Բարոն Գոմիսեր պր. Բօնսօին, պահանջած է մահապատիժը իր որդւոյն ոճրագործներուն։

ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ 11 ՀՈԳԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ ԵՆ

Սընուրայ Ատեանը 'ի բացակայութեան մահուան դատապարտած է Թուրքիոյ Սուրիոյ սահմանագիծ յանցանք մը պատճառ որոնք հրոսակային արարքներ գործած էին Սուրիոյ հողին վրայ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Իմնուրիւնը ծանօթացնել չուզող կին մը Հայ Օգնութեան խաչին կը նուիրէ հինգ հարիւր սուրիական դահեկան։

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Սուրիահայ Օգնութեան Խաչի գրասենեակը գնոր տօրէնութիւնն բաց է միայն երեքշաբթի, հինգշաբթի ու շաբաթ օրերը ժամը 2 էն 4։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄՕՏ ՕՐԷՆ. ՄՕՏ ՕՐԷՆ

Հրապարակ պիտի ելնեն հայերէն եւ Ֆրանսերէն լեզուներով պատի օրացոյցներ, որոնց կողքը զարդարուած պիտի ըլլայ Ն. Ս. Օ. Բաբգէն Ա. Կիլիկեցի կաթողիկոսի լուսանկարով։ Հասոյթը պիտի յատկացուի Այնթապի Հայր. Միութեան։

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԱՍՏՂԸ (L'Etoile du Foyer)

«Լ'էթուալ տիւ Ֆուայէ» դրամագլուխ մը, եկամուտ մը հիմնել իր անձին համար, դրամօժիտ մը հիմնել իր զաւակներուն համար։

Իւրաքանչիւր պարագայի մէջ ալ ուզած կերպով տրամադրել ընկերութեան ընթացիկ հաշիւ մը։

Ընդհ. Գործակալութիւն Գուրճ, պանդոկ Սավալիա, Պէյրութ.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Եսկուհի Հանը Ազրեան կը փնտռէ իր եղբայրը Վարդան Տէրունեանը (Պարտամնցի), որու մասին վերջերս Պէյրութի գիւղերէն Թէրսօսէն լուր առնուած է։

Կը խնդրուի տեղեկացնել Սարգիս Հանը Ազրեանին, Օսնա Քարշանեաի, թիւ 43, Կասերի, Յունաստան։

Սեւերէկցի Թումաս Արապեան կը փնտռէ իր եղբայրը, Լեւոն Արապեանը, հօրը անունը Դրիգոր մօրը, Մարեոս, 1915ին ձմեռ Փասալի որբանոցը գտնուած եւ անկէ ալ որբերու հետ Պոլսոյ կողմերը դրկուած է, լուր ունեցողները բարեհաճին իմացնել հետեւեալ հասցէին։

Toumas Arabian
Sonk—Sayour N. 27
Beyrouth

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ 23 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1931

	Ռուրիի
Եգիպտ. Ոսկեթղթ.	482
Անգլիոյ »	470
Տոլար »	126 50
Թրքական »	58 50
Պանք Օթօման	140
Իտալական Լիր 100	650
Յունական Տրախմի 100	160
Անգլ. ոսկի	602
Ֆրանս. »	476
Օսման. ,,	549
Արծաթ Մէճիտ	30
Գրէտի Ֆոնս. Ա.	
» » Բ.	
» » Գ.	

Մեծերեան Կպարէ Բիւ Ֆօջ Թելեֆոն Ն-10

Կարդացէ՛ք և Տարածեցէ՛ք «ԱԶԴԱԿ»ը

ՏԱՆՏԷՐ ԸԼԼԱԼ ՈՒԶՈՂՆԵՐՈՒՆ

Այն հայ գաղթականը որ կը փափաքի տէր դառնալ հողի ու տունի Ըրմէյլ—Էշրէֆիէ թաղին մէջ, Պոլսեվարի և հայոց Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ միջն գտնուող հողերուն վրայ, թող դիմէ Տիար Խալիլ Պէտէվիի գրասենեակը, Բօրի մօտ, սիւրիական և Լիբանանեան դրամատան կից։

Հետեւեալ բացառիկ դիւրութիւնները պիտի ընծայուին անոնց.

1.— Հող գնողներուն 2—3 տարի պայմանաժամ պիտի տրուի և ժամանակամիջոցը պիտի բաժնուի փոխադարձ։

2.— Իրենց հողերուն վրայ շէնք շինողներուն 50 ա. ոսկի արժողութեամբ սիմէնթ և երկաթ պիտի տրամադրուի, որը պիտի գանձուի ամսական 2 սիւրիական վճարով և առանց տոկոսի։

ՌԱՖԱՅԷԼ ՊԷՏԷՎԻ

ՏԷՐ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ Եղբ.

ԷԼ ՄԸԹՐԱՆ ՓՈՂՈՑ — ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ — ԷԼ ՄԸԹՐԱՆ ՓՈՂՈՑ

Պիտի գտնէք ամէն ծաղկի կերպաս

Ամենաժամանակ կերպասներու մեծ մթերք

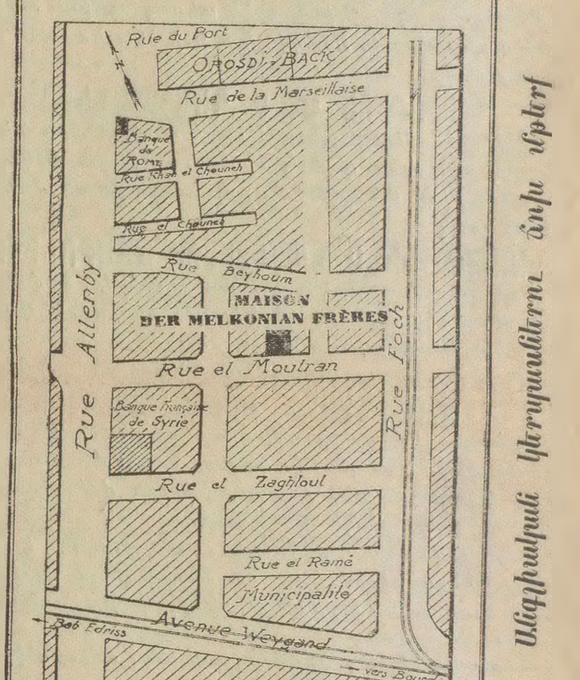

ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՅԱՏՈՒԿ

Գօսթիւմցու, բալթօցու, քարտխացու, սրօց, կապարտին ամէն տեսակի եւ գոյնի վրայ, նաեւ թաիշ, բոլլին եւ դերձակ—դերձակուհիի վերաբերեալ ամէն պիտոյք

ՉԱՓԻ ԵՒ ԿՇԻՌՔԻ ՎՐԱՅ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԱԺԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

---

92 ՄԻՋՆԱԲԵՐԴԻՆ ԼՐՏԵՍԸ

—Դուք բարի էք, բոռս, հիւանդապահուհիին ձեռք բռնելով։

—Ալզասցի եմ, պատասխանեց մանկամարդ աղջիկը, կատարելապէս հրեշտակային նայուածքով մը։

— Ուրեմն յաղթեց գիտ։ Ջեզի փառաւորութիւն ունիմ։ Մենք նոյնատեղն հնացուածներ ենք։

— Գիտեմ։

— Տակաւին լուր չունիմ ամուսինէս որ պատերազմի սկիզբը ճակատ մեկնեցաւ....

— Խե՛ղճ կին։

— Սակայն— և ձայնը անլսելի դարձաւ— քիչ յետոյ գինքը տեսայ։

— Վստա՞հ էք։

— Բացարձակապէս։ Համբուն նորոգութեան կ'աշխատէր, չեմ գիտեր ո՛ր որոմնտան գինքը տեսնելուս ուրախութիւնը եղայ։

— Դերի՞ է ուրեմն։

— Կը կարծեմ։ Սակայն այնչափ ալրուած էր դէմքը։ Տասը տարի հնացած էր։ Ո՛րչափ կ'ուզէի գինքը վերատեսնել, որպէսզի տառապելու մէջ զօրավիգ ըլլայինք իրարու։

— Անունը ի՞նչ է։

— Շարլ Տանտրէն, 61րդ. Թնդանօթաձիգներու Նըշանառու։

— Շատ աղէկ։ Կը տեղեկանամ։ Դուք հանգիստ եղէք։ Միայն թէ, Տիկին, կը վախնամ որ չափազանց դժուար ըլլայ հետը տեսակցելու միջոցը գտնել՝ եթէ նոյն իսկ ինքն ըլլայ։ Ա՜ս մի՛ յոյսը խաբէք, պառկեցէք ու ջանացէք քնանալու։

23 ՄԻՋՆԱԲԵՐԴԻՆ ԼՐՏԵՍԸ 89

Ցաչորդ առաւօտ, կանուխ կը լսէին ալտտո բեռնատար ինքնաշարժերու մէջ՝ ուրիշ դժբախտ կիներու հետ։ Կրնար մարդ նաեւ անասելի պատուռութիւններով ծածկուած սախտակներու վրայ թէ ժամեր ու ժամեր ոտքի վրայ պէտք էր կենալ։ Շատեր իրենց փոքր կապոցները գետին դրած՝ ծալլապատիկ նստած էին վրանին։ Պահակներ կ'երթային կուգային ինքնաշարժներուն երկայնքը։ Վերջապէս, երբ մայր եկեղեցւոյ զանգ. կը 6ը զարկաւ, կառքերը ցնցուեցան և բեռնատար ինքնաշարժերու երկար շարան մը շարժեցաւ Լա Ֆէրի ուղղութեամբ։ Ձիւն կը տեղար, հովը կը մանչէր և կառքերը ծածկող անպէտ վրանակտաւը շատ չանցած սկսաւ կաթիլ։ Տղաք կուլային ցուրտէն, կը փարէին իրենց մայրերուն։ որ լուռ՝ առած թաթիկները կը բռնէին իրենց ձեռքերուն մէջ։

Երբ Լա Ֆէր հասան՝ ինքնաշարժերը կանգ առին կայարանին առջեւ։ Կալանաւորուհիները իջան։ Զանոնք անպատուօրեցին ծերերու փոխադրութեան ընդհանրապէս յատկացուած կառաշարք մը։ Ինքնաշարժերուն չափ՝ հոս եւ դժուար եղաւ անոնց տեղաւորումը, սակայն պզտիկները ուտելիքներն կը պահանջէին արդէն իսկ։ Բանի մը գետնախնձոր և հաճարէ շինուած հաց մը բաշխուեցաւ։ Ցետոյ կառախումբը յամրաբար մեկնեցաւ, ուղղուելով Սէն Քանթէն, Լանտրըսի, Մօպէօժ, Նամիւր, Լիէժ։ Կառախումբը երբեմն կը կենար ճամբայ տալու համար զինուորական կառախումբերուն։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՆՈՐ ՕՐԷՆՔՆԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ ԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

Պոլիս.— Կառավարութիւնը նոր օրէնքներ հրատարակեց որով բոլորովին կը կաշկանդէ օտար ապրանքներու մուտքը ի Թուրքիա.

Համաձայն սոյն օրէնաց, յիսուն տեսակ որոշ ապրանքներու Թուրքիոյ մուտքը բոլորովին արգիլուած է. Այս օրէնքներու տրամադրութիւնները մեծապէս կը վնասեն Անգլիոյ, Ֆրանսայի և այլ երկիրներու: Միակ չվնասող տէրութիւնն է ռուսիան.

ՍԻՒՐԻՈՅ ԵՒ ԻՐԱՔԻ ՄԻՋԵՒ

Փարիզ.— Եուկօսլավացի պրն. Ֆօթիչ Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ նշանակուեցաւ իբրև տեղեկաբեր Իրաքի և Սիւրիոյ սահմանագծման գործին:

ՉԻՆ-ՃԱՓՈՆ ՎԷՃԸ ՃԱՓՈՆՑԻՔ ԿԸ ԳՐԱՒԵՆ ԱՆԿԱՆՇԻՆ ԵՒ ՑԻՑԻՔԱՐԸ

Թօքիօ.— Ճափոնական զօրքերը գրաւեցին Անկանշին և Ձի Ցիքարը բոլորովին փախուստի ենթարկելով զօր. Մաի չինական զօրախումբերը.

ՃԱՓՈՆ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՒՂՂԷ ՌՈՒՍԻՈՅ

Թօքիօ.— Մոսկուայի ճափոնական դեսպանը պօլշեւիկեան կառավարութեան հաղորդեց յիշատակագիր մը (յանձնելով) որով կը յայտնուի թէ արեւելեան չինաստանի երկաթուղային գիծը ոևէ վնասի ենթարկուած չէ, աւելցնելով միանգամայն թէ ռուսական զինուորներու Մանչուրիա առաքումը պիտի կրնար առաջ բերել ծանրակշիռ բարդութիւններ.

Շանգայ.— Տէյլի Մէյլի թղթակցին տուած տեղեկութեան համաձայն, Շան Քէ Շէք կը պատրաստուի եղեր մեկնելու համար դէպի Մանչուրիա:

ՊՐՆ. ՊՐԻԱՆԻ ԱՅԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

Փարիզ.— Պրն. Պրիան երէկ տեսակցութիւն ունեցաւ պ. պ. Մագիտէրայի, Եօշիզվայի և Ջէի հետ իմասին Մանչուրիոյ վէճին.

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՕՏԱՐ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐԸ

Էնկիւրի.— Օտար պետութեանց դեսպանները ներկայանալով արտաքին գործոց նախարարութեան, երկարօրէն տեսակցութիւն ունեցան նոր հրատարակուած մաքսային օրէնքի շուրջ:

ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՃԱՄԲՈՆԻՈՅ

Փարիզ.— Հետզհետէ կը հաստատուի թէ ճափոնական տեսակէտը նկատելի յառաջդիմութիւններ կընէ Ազգերու Դաշնակցութեան շրջանակներու մէջ.

Փարիզի մթնոլորտը բոլորովին նպաստաւոր է ճափոնի.

Պ. Ն. ՉԷՄՊՐԼԷՅՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Լոնտոն.— Գանձային նախարար պրն. Նեվիլ Չէմպըրլէյն յայտարարեց թէ բազմաթիւ կարևոր խնդիրներ կան, որոնք պէտք է լուծուին նախ քան ոսկիի հիման վրայ կայունացումի մը խնդիրը նկատի առնուիլը.

Կառավարական անմիջական մտահոգութիւնն է շարունակել առևտրական աննպաստ հաշուեկշիռին վերականգնումը եւ երկրին ներսը պահել սթերլինի գնման կարողութիւնը.

Պատասխանելով ուրիշ հարցումի մը, պրն. Նեվիլ Չէմպըրլէյն յայտարարեց թէ արդէն իսկ բացատրուած պատճառներով, կառավարութիւնը կը կարծէ թէ գրամի միջազգ. խորհրդաժողովին հրաւիրումը այսօր ակնկալուած արդիւնքները պիտի չտայ.

Պերլին.— Դատական նախարարութիւնը ծանր տուգանք մը տուաւ վերջ գնելու համար քաղըքական անհարեկէութեան. Յայտարարեց թէ այսուհետև կուսակից պատասխանատու պիտի ըլլան իրենց անդամներուն կողմէ գործուած վնասներուն.

ՎԱԼՏԱ

ԽՆԱՄԵՑԷՔ

ՊԱՂՊԱՆԵՑԷՔ ԵՒ ԶՕՐԱՑՈՒՑԷՔ

ՁԵՐ

ՇՆՉԱՌՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԸ ՀԱԿԱՆԵԽԱԿԱՆ ԵՒ ԶՕՐԱՑՈՒՑԻՉ

ՊԱՍԹԻԼ ՎԱԼՏԱ-

ՆԵՐՈՒ ՄԻՋՈՑԱՒ

ՓՆՏՌԵՑԷՔ ՔԱՆՈՆԻՔ ԲՈԼՈՐ ԴԵՂԱՐԱՆՆԵՐԷՆ

ՎԱԼՏԱ

անունը կրող տուփերու մէջ:

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ

ՍԱՒՏԱ ԵՂԲԱՐՔ

ՊԷՅՐՈՒԹ

Կարի եւ Ձեւագիտութեան Դ-ասընթացք

Տիկին ՄԱՌԻ ԵՐԱՄԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱԼ ԴԵՐՁԱԿՈՒՀԻ

ՓԱՐԻԶԷՆ ԵՒ ՎԱՇԻՆԿԹՕՆԷՆ

Կարի եւ ձեւագիտութեան մասնագիտուհի, Տիկին Մառի Երամեան կը վերադառնայ իր արհեստանոցը, Մեծ Սերայի դիմացը Նո. 78 տան երկրորդ յարկը:

Երեք ամսուան միջոցին կը սորվեցնէ ամենավերջին նորաձեւութեամբ, կար եւ ձեւագիտութիւն իր բոլոր բարդութիւններով եւ արդիական միջոցներով, Droit-fils մեթոտով: Իր աշակերտուհիները կ'օժտէ Փարիզի ակադեմիայի Académie Daydou վկայականով:

ԱԹԱՆՏԱՐՏ կօշիկները միշ. ամենաւրաւ, ամենադիմացկուն, ամենաաժան եւ ամենագեղեցիկներն են.

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

ՆԱԺԱՐ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՏՕՔԹ. ՍՕՖՐՕՆ ԱԽԵՏԻՔԵԱՆ

ՎԻՐԱԲՈՅԺ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Ընդունելութիւն ամէն օր բացի կիրակի կէսօրէ առաջ 8—12 կէսօրէ վերջ 2-6

Հասցէ Capucinներու եկեղեցիին կից Արզումանեան շէնքին մէջ

ՏՕՔԹ. ԳԷՈՐԳ ԿԷՐԿԵՐԵԱՆ

Վկայեալ Lauréat Interne

rue de Damas, No. 15

ՊԱՂՈՒԿՆ ԼԻՐԱՆԵԱՆ

- ՁԱՅՆԷ -

ՍԱՔՍՈՆԻ ՍՈՒԼԹԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՅԵՂ ԽԱՉ

ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՆԿՈՂԻՆՆԵՐԸ ԿԸՍ ԳԻՆ

Կարի եւ ձեւագիտութեան դասընթացք

Տիկին Տիթա ՄԱՆԿԵԱՆ

(ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԷՆ)

Ծայտնի դերձակուհի տիկին Տիթա Մանկեանի ձեւագիտութեան չորրորդ դասընթացքը կ'սկսի ամսոյս 20ին: Արձանագրութիւնները կ'սկսին ամսոյս 10ին, ամէն օր կէսօրէ առաջ ժամը 8—12, իր նախկին տեղը, «Էքօլ տը Թրուա Տօքթէօր»ի ճիշդ դիմաց, Կուրօ փողոց:

Երեք ամսուան մէջ, ամենավերջին մեթոտներով և արդիական միջոցներով կը սորվեցնէ ձեւագիտութեան բոլոր բարդութիւնները և կ'օժտէ Բ. Գործէքութենէն հաստատուած վկայականներով:

Համոզուելու համար անգամ մը դիմեցէք իր 50է աւելի շրջանաւարտներուն:

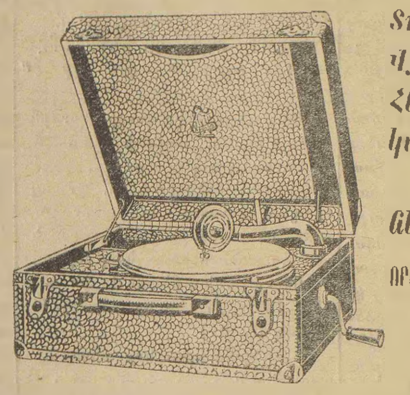

Տոկուն շինուած Վայելուչ տեսք Հնչուն եւ բնական ձայն Անմրցելի գիներ

ՈՐՈՆՑՄՈՎ ԿԸ ԶԱՏՈՐՈՇՈՒԻՆ

ԱՓՕԼԼՕ ՖՕՆՕՆԵՐԸ

Պատրաստուած վերջին կատարելագործեալ դրութեամբ, Անգլ. ամենահին եւ ամենամեծ ընկերութեան կողմէ

APOLLO GRAMOPHONE Co. L[td]

(of London)

ԱՓՕԼԼՕ ՖՕՆՕՆԵՐՈՒ ԹԱԳԱՒՈՐԸ !!!

Կատարեալ համոզում գոյացնելու համար անգամ մը այցելեցէք MAISON APOLLO, Rue de la Poste, BEYROUTH

Փորձառութեան համար ամեն ձեւի, ամեն ոճի մեծ և փոքր պլակներ գնելու համար դիմել:

Ընդհ. ներկայացուցիչներ՝ Սուրիոյ, Պաղեստինի, Անդրյորդանանի, Միջագետքի եւ Կիպրոսի.— ՍԻՆԱՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

SINANIAN FRÈRES, Boite Postale 642, BEYROUTH (Syrie)

Վիճակահանութեանց ընդհ. գործակալութիւն

Մ. ԿԱՊՐԱՇ ՊՕՐՍԱ B. P. 422 ՊԷՅՐՈՒԹ

Մօտերս կը սկսին հետեւեալ հինգամեայ պետական հռչակաւոր վիճակահանութիւնները, որոնք կ'ընծային շահելու ամենէն մեծ հաւանականութիւնը եւ բոլորն ալ կազմակերպուած են իրենց կառավարութիւններուն կողմէ:

ԱՒՍՏՐԻԱ (26րդ):— Ա. քաշումը կը սկսի 17 Նոյեմբերին: 84,000 ֆրն 42,000ը շահող:— Կարելի է շահիլ մինչեւ 6.000.000 ՄԻԼԻՈՆ մրէ.

Տոմսերը կ'արժեն մէկ քաշումի համար Ս. դրշ. 1,000 (լման տոմս): Կէս տոմս եւ քառորդ եւ մէկ ութերորդ տոմս:

ԵՈՒԿՕՍԼԱՒԻԱ (22րդ):— Ա. քաշումը կ'սկսի 19 Նոյեմբերին: 100,000 ֆրն 50,000ը շահող:— Կարելի է շահիլ մինչեւ ՄԷԿ ՈՒ ԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ մրէ.

Տոմսերը կ'արժեն Ս. դրշ 600 (լման տոմս): Կէս տոմս եւ քառորդ

ՉԵԽՕՍԼՕՎԱՔ (26րդ):— Ա. քաշումը կը սկսի 15 Դեկտեմբերին 105,000 ֆրն 52,500 շահող: Կարելի է շահիլ մինչեւ ԵՐԵՔ ՄԻԼԻՈՆ մրէ.:

Տոմսերը կ'արժեն մէկ քաշումի համար Ս. դրշ. 600 (լման տոմս): Կէս տոմս, քառորդ եւ մէկ ութերորդ տոմս.

Բոլորին բլաններ և չահող թիւերու ցուցակները Ֆրի Վաճառողներուն և մէկ ամբողջէ աւելի տոմս գնողներուն մասնաւոր դեղչ:— Ամիսը մինչեւ 250 ս. դրշ.ի ապսպրանքներուն փոստի ծախք չի պահանջուիր: Աւելի մանրամասնութեանց, ինչպէս և տոմսակ գնելու և չահուածները գանձելու համար դիմել Վիճակահանութեանց Ընդհանուր Գործակալութեան (Մ. ԿԱՊՐԱՇ) ՊՕՐՍԱ—Պէյրութ (B. P. 422).

Տիկ. Տանտրէլ անհանգիստ նստելէն յոգնած, Լիւմը անցնելէ յետոյ ոտքի_ելած էր ու կը դիտէր գիւղերը: Արտերուն մէջ՝ մշակները կ'աշխատէին, ոմանք կը հերկէին ու կոզմը, ուրիշներ աղբ կը ցրուէին հոն: Հեռու՝ հեռու՝ տարեց զինուոր մը, հրացանն ուսին, կը ճեմէր: Կառաշարը դանդաղեց իր ընթացքը: Ճամբան նորոգուելու վրայ էր: Գործաւորները, տակաւին երիտասարդ, ճամբային մէկուսի կեցած կը դիտէին: Ամէնն ալ ցնցոտիներ էին հագած: Ոմանք կը կրէին տափատ մը որ կ'երեւար թէ կարմիր ըլլալու էր ժամանակին: Եւ միշտ պահակ մը: Սակայն այս գործաւորները, այո, գերիներն են: Տիկ. Տանտրէլ ձեռքերը սրտին տարաւ՝ ճնշելու սրտին բաբախումը: Այն զինուորնե՛րը որ Վէրտէօնի մէջ ա՛յնքան գեղեցիկ ու ծափահարուած էին, ի՛նչ ատրճանի սարկութեան մէջ կը տեսնուէին հիմա հոս: Ան ուզեց անոնց ուղղել համակրանքի իր աղաղակը, սակայն պահակին կանանչ աչքերուն խիստ նայուածքը զինքը սարսափահար կեցուցին: Յանկարծ, ճիչ մը արձակեց ու իր ճամբու ընկերուհիներուն մէջտեղը անկենդան ինկաւ: Բոլորուեցան շուրջը, բայց անօգուտ էր: Այդ պահուն կառախումբը կեցաւ Տիւբէնի կայարանը: Կիները օգնութեան աղաղակներ արձակեցին: Հիւանդապահուհի մը մօտեցաւ, տեղեկացաւ անցածին ու խնամեց Տիկ. Տանտրէլը: Տեսնելով, սակայն, որ ան կը շարունակէր աարած մնալ, երկու օգնական կանչեց և կինը փոխադրուեցաւ կայարանին չարժուն հի-

հանդանոցը... ... Նոյն պահուն հեծկլտուքներ բարձրացան: Հիւանդապահուհին յոգնկոտ դարձաւ և որովհետև բարի էր՝ գութը չալմեցաւ ի տես հինաղջնակներուն որոնց անկկարգելի յուսահատութիւնը քովի վակոնները գտնուողները իրար անցուցած էր: Աղջիկները իջեցուց և իր մէկ բարեկամուհիին հսկողութեան տակ տեղաւորեց սպասման սրահ մը:

Ցետոյ՝ կառախումբը ճամբայ ելաւ:

Տիկ. Տանտրէլ հակառակ հիւանդապահուհիին շըռայլած խնամքներուն երկու ժամ ուշակորոյս մնաց: Վերջապէս շրթները կիսով բացուեցան և թեթև շունչ մը բարձրացուց կուրծքը: Իր մարած աչքերը պըտտցուց դանդաղօրէն՝ սրահին մէջ:

— Զաւակնե՜րս... հարցուց:

— Քովընտի սրահն են ու ախորժակով կը ճաշեն:

Տիկ. Տանտրէլ մրմնջեց.

— Շնորհակալ եմ:

Տարտամ ժպիտ մը լուսաւորեց անոր յոգնած դէմքը, պայց քիչ քիչ կենդանացած աչքերը դիմագիծը: Դլուխը յենած բարձի մը վրայ, հիւանդապահուհին կը դիտէր, կը զննէր անոր դէմքին քաղցրութիւնը, քալուածքին նրբութիւնը և իրեն հանդէպ արտայայտած հազարումէկ հոգածութիւնները: Երկար ատեն չյամենց իր ակնարկը անկէ, տատամսեցաւ, նախ, բայց յետոյ նշան բրաւ անոր թէ կ'ուզէր հետը խօսիլ:

«Time is money»

Ժամանակը ոսկի է

ՁԷՆԻԹ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ ՇՆՈՐՀԻՒ ԻՐ ԱՄԵՆԱՃՇԳՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

անզուգական յատկութիւններուն ձեզի դրամ կը շահեցնէ առանցքըդժուարութեան, կարելիութիւն տալով խնայելու ձեր րոպէներն անգամ:

Ունինք ժամացոյցներու ամբողջ շարք, ոսկի, արծաթ եւ նիքել, կիներու եւ այրերու համար:

Կ'ԱՊԱՀՈՎՈՒԻՆ ՆԵՒ ԲՈԼՈՐ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ՍՄՆՆԱՆԳԱՄՍՏՍՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

Ընդհ. ներկայացուցիչ՝ ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՇԱՀԻՆ (Ֆոշ փողոց)

Վաճառատուն՝ Վէյկան փողոց. քաղաքապետարանի զրան կից:

Կնանքի աղուրեան դեմ!

այլեւս ոչ ներկայացում ոչ նուա[գ] անհանգիստ նուագը ձեր տան մէջ:

ՕՏԷՕՆ

Սկաւառակի եւ ֆոնօի յայտնի մարքան ձեզ այս կը մատուցէ քիչ դրամով ամէն գեղեր ընտիր նուագ լսելու հաճոյքը:

Գնեցէք ՕՏԷՕՆ ֆօնօ մը

որմէ անկասկած պիտի հմայուիք եւ նշէք հիւ այս հռչակաւոր մարքայի սկաւառակներուն շարունակական ժամանման, կըննաք ամէն երկրի ձեր տուներուն մէջ վայելել ամենա[նոր] նուագահանդէսները եւ նուագները, իրենց [նոր] չեն ստեղծագործութիւններով:

Այլեւս ոչ ներկայացում եւ ոչ ալ նուագահանդէս. այդ բոլորը ունենալ ձեր տան մէջ միայն փ[ո]ցոնէ կեանքի ... դեմ ... լինել: